

RP 86/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab och lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab. I samband därmed föreslås lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab, lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab och 1 § 4 mom. i lagen om Innovationsfinansieringsverket Business Finland och aktiebolaget Business Finland bli upphävda. Dessutom föreslås det ändringar i lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab.

Propositionen utgår från målen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, vilka syftar till att effektivisera och koncentrera statens kapitalinvesteringsverksamhet bland annat med hjälp av behövliga företagsomstruktureringar. Enligt propositionen får den avsedda Finlands Industriinvestering-koncernen bättre möjligheter att effektivt utöva sin verksamhet som statens kapitalinvesterings- och företagsfinansieringsbolag och att sköta koncernens industripolitiska uppgift i nära samarbete med andra specialfinansieringsbolag, såsom Finnvera Abp.

Lagarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Den finländska riskkapitalmarknaden	5
2.1.1 Allmänt	5
2.1.2 Utländska kapitalinvesteringars roll i finansieringen av finländska företag	11
2.1.3 Finlands riskkapitalmarknad i jämförelse med resten av Europa	12
2.2 Marknadsmislyckande	14
2.2.1 Begreppet marknadsmislyckande	14
2.2.2 Marknadsmislyckanden på den finländska riskkapitalmarknaden	15
2.3. Bolag som omfattas av omstruktureringen	18
3 Målsättning	23
4 Förslagen och deras konsekvenser	25
4.1 De viktigaste förslagen	25
4.1.1 Konsekvenser för organisation och personal	25
4.1.2 Ekonomiska konsekvenser	26
4.1.3 Konsekvenser med avseende på finansieringen för en ren omställning	27
4.1.4 Konsekvenser för de offentliga finanserna	29
4.1.5 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	29
4.2.6. Samhälleliga konsekvenser	30
4.2.7 Miljökonsekvenser	31
5 Alternativa handlingsvägar	32
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	32
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	34
6 Remissvar	37
7 Specialmotivering	38
7.1 Lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab	38
7.2 Lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab	44
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	48
9 Ikraftträdande	48
10 Verkställighet och uppföljning	48
11 Förhållande till andra propositioner	49
11.1 Anförtroende av en uppgift till ett aktiebolag	49
11.2 Ändamålsenlighet när det gäller överföringen av uppgifter	50
LAGFÖRSLAG	52
1. Lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab	52
2. Lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab	55
BILAGA	58
PARALLELLTEXTER	58
2. Lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab	58

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering ska statens inhemska kapitalinvesterings- och företagsfinansieringsverksamhet effektiviseras genom att Business Finland Venture Capital Ab, Oppiva Invest Oy och Klimatfonden Ab införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. Det nya bolaget ges en tydligare industripolitisk uppgift med fokus på ekonomisk tillväxt och förnyelse samt främjande av investeringar. Dessutom ska det utredas om Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) kan integreras i helheten i syfte att stärka dess genomslag.

Lagförslagen har beretts som tjänstearbete vid arbets- och näringsministeriet. Till stöd för beredningen har det funnits en styrgrupp, en projektgrupp och underordnade arbetsgrupper. Alla ovannämnda bolag har varit representerade i grupperna. Propositionsutkastet var på remiss från den 10 april till den 8 maj 2024. Totalt 21 remissvar inkom inom den utsatta tiden. I beredningen ingick samrådsmöten för intressentgrupper den 4 oktober 2023 och den 24 april 2024.

1.1 Bakgrund

I enlighet med regeringsprogrammet ska statens inhemska kapitalinvesterings- och företagsfinansieringsverksamhet effektiviseras genom att Business Finland Venture Capital Ab, Oppiva Invest Oy och Klimatfonden Ab införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. I samband ska det utredas om Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) kan integreras i helheten i syfte att stärka dess genomslag. Kapitalsituationen och kapitalbehovet i Finlands Industriinvestering Ab-koncernen bedöms som en del av helhetsbedömningen av bolagen med statliga specialuppgifter och lagstiftningen om dessa bolag uppdateras så att den motsvarar den nya strukturen (se 1.4 *Ågarpolitik*, s. 17, i regeringsprogrammet).

Ämnet behandlas mer ingående från sidan 103 i regeringsprogrammet. Termen "det nya investeringsbolaget" avser Finlands Industriinvestering Ab i dess nya roll. Finlands Industriinvestering Ab:s nya industripolitiska roll beskrivs enligt följande:

"Det nya bolaget ges en tydligare industripolitisk uppgift med fokus på ekonomisk tillväxt och förnyelse samt främjande av investeringar. Bolaget har också som mål att få fart på investeringar och export som hänför sig till möjligheterna med ny teknik och den rena omställningen. Målet är att tillsammans med investeringar från den privata sektorn bidra till att innovationer kommersialiseras och skalas upp samt till företagens och exportens tillväxt. Samtidigt kan bolaget främja att det till exempel bildas innovations- och företagsekosystem kring teknik och vara en kompetent ägare i samarbete med kompetensen hos det privata kapitalet i Finland. Bolaget har även som uppgift att för sin del säkerställa att Finland och den finländska exporten drar nytta av EU-finansiering. I samband med förberedelserna inför införlivningen av ovannämnda bolag bedöms det nya bolagets stöd- och finansieringsinstrument i fråga om såväl marknadsmissig finansiering som instrument för statligt stöd, så att industripolitikens genomslag säkerställs. Regeringen överlämnar de propositioner som behövs till riksdagen våren 2024. Möjligheterna att också införliva Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) i det nya bolaget utreds."

Skrivningen i regeringsprogrammet föreslås bli genomförd på följande sätt: Lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital (nedan *BFVC-lagen*) används som modell för den föreslagna lagen om Industristöd Ab. Det sistnämnda bolaget ägnar sig härnäst enbart åt verksamhet som omfattar statligt stöd. Lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab upphävs.

Den verksamhet som hänförs till statligt stöd bryts alltså ut och ombildas till ett eget bolag. I lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab utökas bolagets uppgifter så att dessa stämmer överens med de omdefinierade uppgifterna enligt regeringsprogrammet och därtill omfattar att äga bolag som bedriver statlig kapitalinvesteringsverksamhet. Klimatfonden Ab och Oppiva Invest Oy läggs ned och tillgångarna och ansvaren fusioneras med Finlands Industriinvestering Ab. Nuvarande Klimatfonden Ab:s och Oppiva Invest Oy:s tillgångar används för Finlands Industriinvestering Ab:s verksamhet enligt dess omdefinierade uppgift.

I lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab föreslås det vara öppet vilka bolag koncernen äger, vilket gör det möjligt att överföra Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) i Finlands Industriinvestering Ab:s ägo, om detta senare skulle bli aktuellt. I detta skede anses det dock vara motiverat att Finnfund fortsätter självständigt utanför Finlands Industriinvestering-koncernen.

Finlands Industriinvestering Ab avses med stöd av bestämmelserna i aktiebolagslagen sköta styrningen av de bolag med specialuppgifter som är dess dotterbolag. I fråga om det statliga stödbolaget Industristöd Ab, som avses vara ett av bolagen i Finlands Industriinvestering-koncernen, avses arbets- och näringsministeriet sköta styrningen av bolaget när det gäller offentliga förvaltningsuppgifter som hänförs till beviljande av och tillsyn över statligt stöd och till beslut meddelade av arbets- och näringsministeriet om avbrytande av utbetalning av statligt stöd och om återkrav av statligt stöd. I fråga om Oppiva Invest Oy behövs inga lagändringar eftersom bolaget inte omfattas av någon speciallagstiftning.

Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet på marknadsvillkor överförs till Finlands Industriinvestering Ab. Den verksamhet som inbegriper statligt stöd fortsätter däremot vid Business Finland Venture Capital Ab och bolagets namn ändras till Industristöd Ab. Verksamheten vid Klimatfonden Ab upphör och bolaget upplöses. Klimatfondens och Oppiva Invest Oy:s tillgångar överförs till Finlands Industriinvestering Ab genom absorptionsfusion.

1.2 Beredning

Lagförslagen har beretts som tjänstearbete vid arbets- och näringsministeriet. Till stöd för beredningen har det funnits en styrgrupp bestående av företrädare för arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet, utrikesministeriet, Business Finland, Fonden för industriellt samarbete Ab, Finlands Industriinvestering Ab, Klimatfonden Ab, Business Finland Venture Capital Ab och Oppiva Invest Oy. Beredarna har dessutom haft stöd av en projektgrupp som varit underställd styrgruppen och under vilken det har funnits olika arbetsgrupper. Utkastet till proposition har behandlats i den juridiska arbetsgruppen, som inrättades särskilt för ändamålet. Propositionsutkastet diskuterades i ministerarbetsgruppen för sysselsättning och företagande den 24 januari 2024. Regeringspropositionen var på remiss mellan den 10 april och 8 maj 2024. I beredningen ingick samrådsmöten för intressentgrupper den 4 oktober 2023 och den 24 april 2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

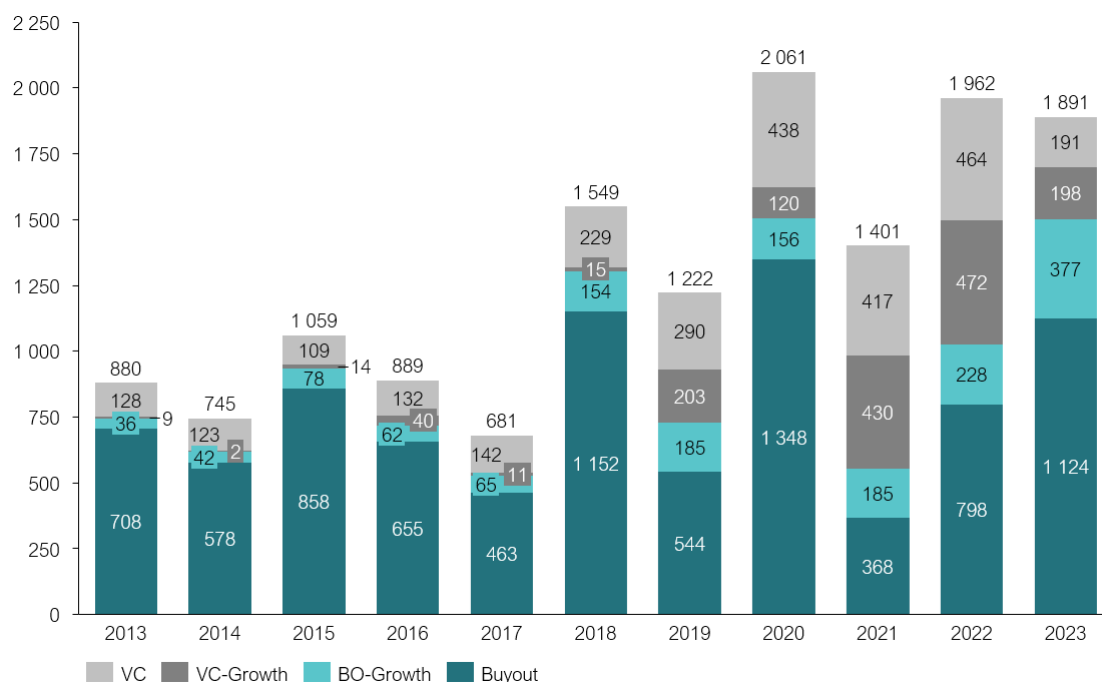
2.1 Den finländska riskkapitalmarknaden

2.1.1 Allmänt

Finlands riskkapitalmarknad såg en rätt positiv utveckling 2015–2023. Både finländska och utländska investerare ökade sina investeringar i finländska företag. Under denna period ökade antalet utländska investeringar, särskilt i mognare företag. Andelen privat finansiering ökade snabbare än andelen offentlig finansiering. Under den nämnda perioden fördubblades de förvaltade medlen för investering i finländska företag. Riskkapitalmarknaden nådde sin kulmen 2020, ett år då alla rekord slogs tack vare i synnerhet stora tillväxtinvesteringar (en. *growth investments*) och uppköpsinvesteringar (en. *buyout investments*) i mogen fas. År 2022 gjordes en rekordstor enskild investering i ett uppstartsföretag (500 miljoner euro). Det totala antalet fonder på marknaden uppgår för tillfället till 83 riskkapitalbolag; 43 av dem är s.k. venturekapitalbolag eller VC-bolag (en. *venture capital*) medan 22 är uppköpsbolag. Grovt uppskattat omfattar deras portföljer tillsammans 600 företag.

Sedan början av 2023 är konjunkturutsikterna dessvärre klart sämre jämfört med föregående år, vilket minskar den förväntade avkastningen på investeringar, ökar riskerna för företag som går in med finansiering i tidig fas och gör det svårare för utländska VC-investerare att delta i större investeringsomgångar i mogna bolag. Konjunkturutsikterna har försämrats dels av inflationen och den stigande räntenivån, dels av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och dels av en försämrad exitmarknad som beror på ovannämnda faktorer. Trots det utmanande marknadsläget lyckades dock finländska bolag skaffa uppemot 1,9 miljarder euro i finansiering 2023. Nästan en tredjedel av denna kapitalanskaffning bestod av en enskild företagsomstrukturering (en uppköpsinvestering på ca 600 miljoner euro).

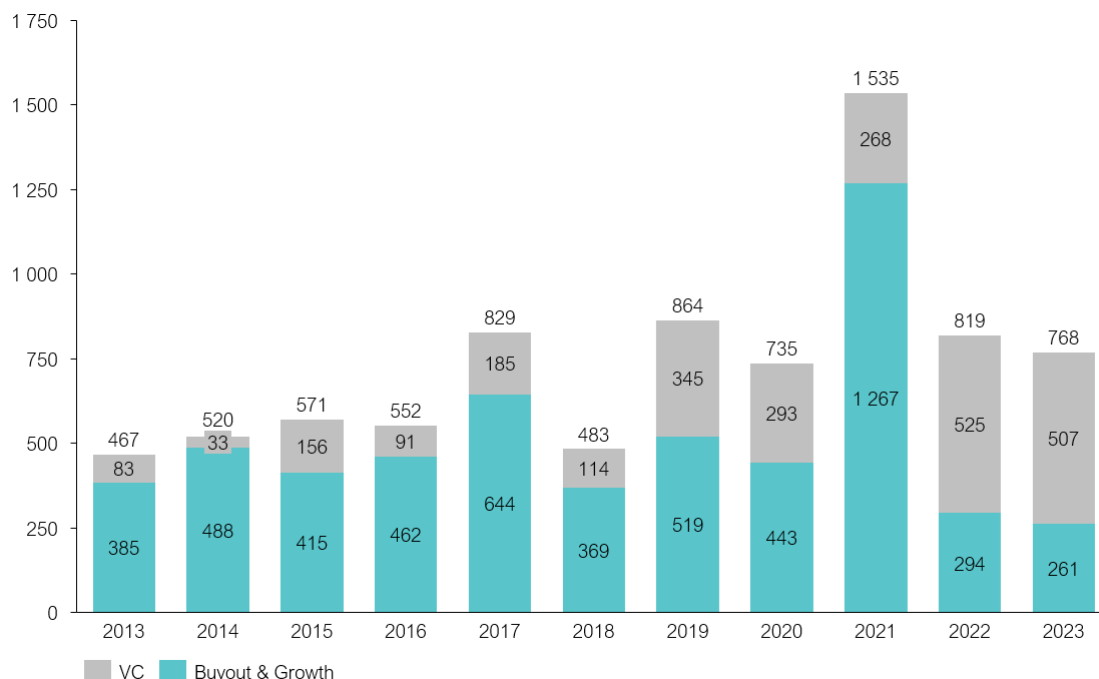
Figur 1. Kapitalinvesteringar (inhemskt och utländskt kapital) i finländska företag 2013–2023 (miljoner euro)

Rekordåret för kapitalanskaffningen var 2021, då kapitalförvärven till kapitalfonderna uppgick till drygt 1,5 miljarder euro. År 2022 var kapitalanskaffningen emellertid nästan hälften mindre än 2021 och den sjunkande trenden fortsatte år 2023 (en nedgång på 6 procent jämfört med 2022). För venturekapitalfondernas del låg dock kapitalanskaffningen år 2023 strax under rekordnivån, medan tillväxtfondernas och uppköpsfondernas kapitalanskaffning var den blygsammaste på tio år och uppgick till endast 20 procent av kapitalförvärvet 2021. (Källa: Pääomasijoittajat ry)

Figur 2. Kapitalanskaffning hos finländska uppköpsinvesterare, tillväxtinvesterare och VC-investerare ¹ 2013–2023 (miljoner euro)

¹ **Definitioner:** VC-investerare eller venturekapitalister (en. *venture capital*) investerar medel via riskkapitalfonder i uppstarts företag i olika tillväxtfaser, och blir samtidigt minoritetsägare i företaget. Uppköpsinvesterare (en. *buyout investors*) och tillväxtinvesterare (en. *growth investors*) investerar medel via tillväxtfonder i mer etablerade tillväxtföretag. De är tillväxtinriktade delägare som kan göra majoritets- eller minoritetsinvesteringar. Uppköp i traditionell bemärkelse innebär en majoritetsinvestering. Uppstarts företag är nystartade innovativa företag som i typiska fall eftersträvar en snabb internationell tillväxt baserad på en skalbar affärsverksamhet. Tillväxtföretag är företag med etablerad affärsverksamhet och omsättning som har potential att fortsätta växa. Omsättningen kan variera från några miljoner till hundratals miljoner.

(Källa: Pääomasijoittajat ry)

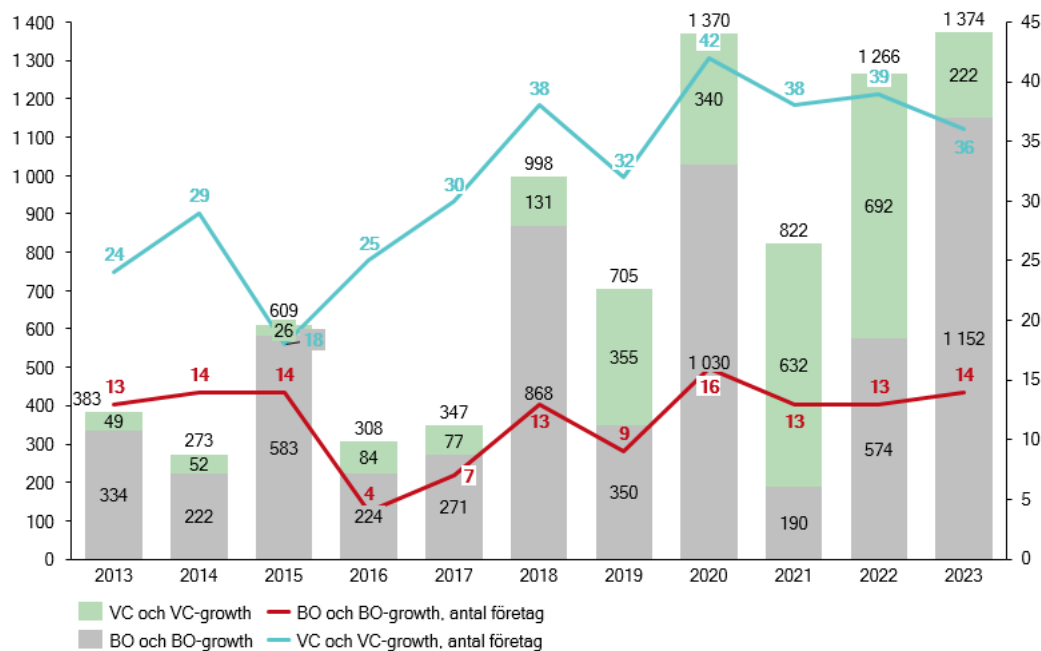
Värt att notera är att i synnerhet finländska investeringsbolag för familjeföretag (en. *family office*) aktiverade sig inom kapitalanskaffning för första gången 2023. Mer än en tredjedel av VC-fondernas samlade kapitalanskaffning härstammade från family office -bolag (167 miljoner euro). Andelen som kom från arbetspensionsbolag nådde ett nytt rekord, 16 procent. Andelen från offentliga källor var mindre än tidigare, 11 procent. (Källa: Pääomasijoittajat ry)

Även om utvecklingen på kapitalanskaffningsmarknaden har varit positiv kvarstår faktum att de finländska fonderna för venturekapital alltså är för små. Medianstorleken på fonderna är 43 miljoner euro och medelstorleken 54 miljoner euro under perioden 2017–2021. Dessutom finns det fortfarande väldigt få venturekapitalfonder vars storlek överstiger 100 miljoner euro i Finland. Därtill är andelen utländska investerare i fonderna fortfarande anspråkslös (14 procent under första halvåret 2022). Merparten av utländska investeringar i venturekapitalfonder görs av Europeiska investeringsfonden (EIF), vilket innebär att privata internationella investerare fortfarande inte har hittat den finländska venturekapitalmarknaden. Totalt har Europeiska investeringsfonden investerat drygt 200 miljoner euro fr.o.m. år 2010. Av de medel som venturekapitalfonderna skaffat fram kom 20 procent från offentliga finländska investerare (inkl. Finlands industriinvestering och Business Finland Venture Capital). Under årens lopp har Europeiska investeringsfonden dessutom spelat en betydande roll som fondinvestorare i finländska fonder. Från slutet av 2022 blev villkoren för kapitalanskaffning tuffare. Marknadsdata visar att kapitalanskaffningen har blivit en utmaning för t.ex. uppköpsfonder, i synnerhet sådana som genomgår en generationsväxling. De finländska uppköpsfonderna har varit rätt små, och större företagsomstruktureringar genomförs i regel av större uppköpsfonder i svensk eller annan utländsk ägo (Källa: 4Front).

I figur 3 visas hur aktiva internationella investerare är med att investera i Finland. Rekordåret hittills är 2020, då finländska fonder attraherade investeringar för nästan 1,4 miljarder euro till Finland.

Figur 3. Utländska VC-investeringar, uppköpsinvesteringar och tillväxtinvesteringar i Finland 2013–2023, värde (mn euro) och antal

Källa: Pääomasijoittajat ry

Investeringsvolymerna från utländska kapitalinvesterare har ökat betydligt sedan 2013. År 2013–2018 uppgick de i genomsnitt till 487 miljoner euro per år och år 2019–2023 i genomsnitt till 1107 miljoner euro per år.

År 2023 investerades utländska medel till ett totalt belopp av 1,4 miljarder euro vilket slog det tidigare rekordet från år 2020. I investeringsvolymerna 2023 sjönk andelen venturekapital till en tredjedel av investeringsvolymerna 2021 och 2022, medan investeringarna i mognare faser var rekordstora. Detta förklaras delvis av en enskild företagsomstrukturering 2023 som uppgick till mer än hälften av volymen för uppköpsinvesteringarna (ca 600 miljoner euro).

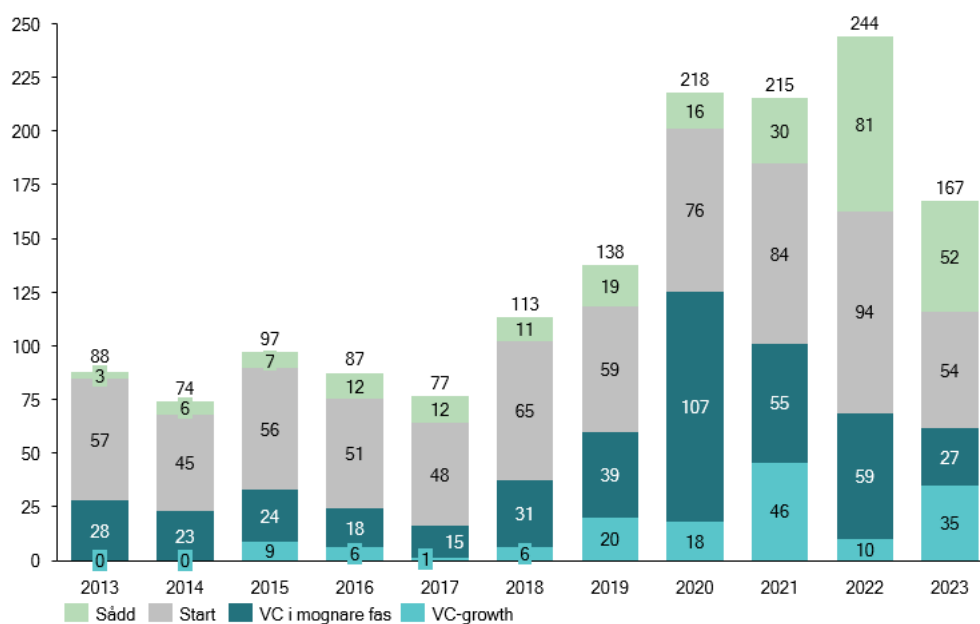
År 2023 investerade utländska kapitalinvesterare i sammanlagt 50 och år 2022 i sammanlagt 52 finländska företag. Statistiken för 2023 visar betydande förändringar i investeringarnas volym. Även om antalet uppköpsinvesteringar och tillväxtinvesteringar var i stort sett detsamma (14 jämfört med 13 år 2022) ökade volymen av investerade belopp till nästa det dubbla, 1,2 miljarder euro. Antalet VC-investeringar minskade med endast tre (sammanlagt 36 målföretag), men räknat i euro utgjorde de däremot mindre än en tredjedel av volymen jämfört med året före (222 miljoner euro respektive 692 miljoner euro).

Utländska investerare som aktörer på riskkapitalmarknaden analyseras närmare i avsnitt 2.1.2.

Under perioden 2012–2016 hade de finländska fonderna i genomsnitt 229 miljoner euro per år i disponibla medel för investering. Under perioden 2017–2021 uppgick de disponibla medlen i genomsnitt till 525 miljoner euro per år. Det samlade kapital som kan investeras i finländska företag har med andra ord fördubblats under perioden 2012–2021. Jämförelsevis har de tillgångar som är disponibla för investering i utländska målföretag nästan femdubblats under samma period. I ljuset av statistiken för 2021 fördelas finländska investerares investeringstillgångar nästan 50:50 mellan inhemska och utländska målföretag i tidig fas. Av den totala volymen av finländska fondinvesteringar 2023 (sammanlagt 607 miljoner euro) investerades 516 miljoner euro i finländska företag och 91 miljoner euro i utländska företag. Samtidigt attraherade finländska företag investeringar på 1,37 miljarder euro på den internationella marknaden. (Källa: Pääomasijoittajat ry)

Ökningen av inhemska investeringstillgångar över tid har också haft positiva effekter för finansieringen av finländska företag i tidig fas. Åren 2013–2017 attraherade finländska företag i tidig fas totalt 422 miljoner euro i kapitalinvesteringar från finländska venturekapitalfonder, ett årligt genomsnitt på 85 miljoner euro. Under perioden 2019–2023 var volymen av kapitalinvesteringar i finländska företag mer än det dubbla, totalt 982 miljoner euro vilket ger ett årligt genomsnitt på 197 miljoner euro.

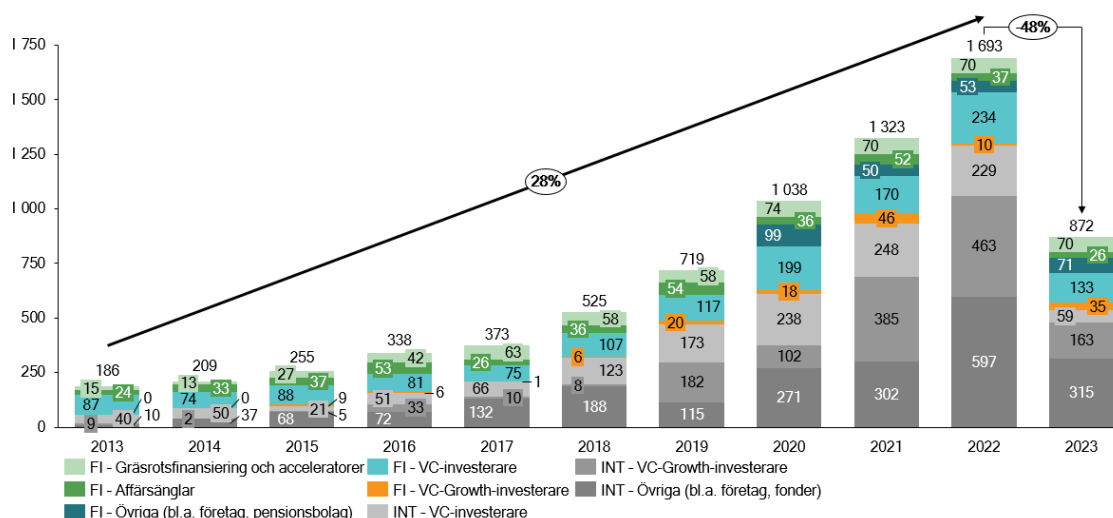
Figur 4. Finländska kapitalfonders investeringar i inhemska uppstartsföretag 2013–2023 (miljoner euro)

Åren 2013–2022 stod inhemska kapitalinvesterare för en fjärdedel och internationella investerare för tre fjärdedelar av de realiserade investeringarna i finländska tillväxtbolag i tidig fas. Andelen internationella investerare var ännu högre (87 procent av investeringarna i tidig fas) 2021 och 2022 tack vare några större enskilda investeringar. Detta utgör en betydande skillnad till åren 2013–2015, då de internationella investerarna stod för i genomsnitt 39 procent av alla investeringar.

Investeringarna i uppstartsföretag ökade betydligt från 2013 till 2022, med en genomsnittlig årlig tillväxt på 28 procent. År 2020 översteg det totala beloppet av investerade medel för första gången en miljard euro. År 2021 uppgick investeringarna till 1,32 miljarder euro (varav den största enskilda investeringen var 440 miljoner euro) och år 2022 till 1,69 miljarder euro (varav den största enskilda investeringen var 500 miljoner euro). År 2023 sjönk antalet investeringar i uppstartsföretag som väntat men uppgick sammanräknat till 871 miljoner euro, en nedgång på 48 procent jämfört med 2022. (Källa: Pääomasijoittajat ry)

Figur 5. Investeringar i finländska uppstartsföretag 2013–2023 (miljoner euro)

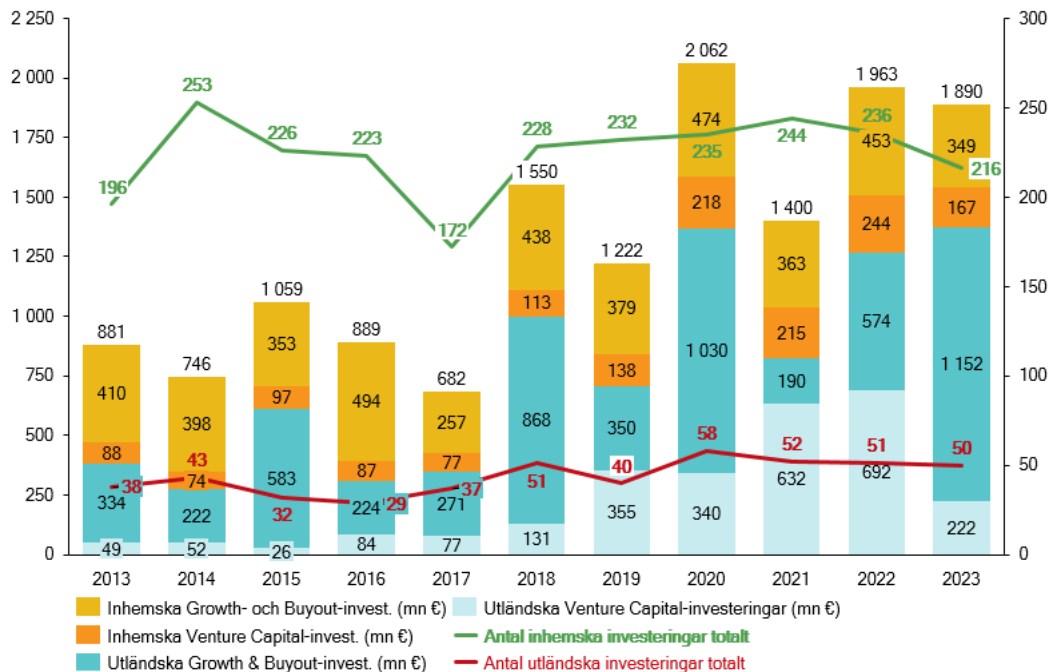
2.1.2 Utländska kapitalinvesteringars roll i finansieringen av finländska företag

Antalet utländska kapitalinvesteringar och andelen sådana investeringar av alla kapitalinvesteringar i finländska företag har följt en växande trend 2018–2023 och utgjort i genomsnitt 64 procent av alla kapitalinvesteringar. Andelen var störst 2023, då de internationella investeringarna utgjorde nästan tre fjärdedelar (73 procent) av alla kapitalinvesteringar. Det har skett en betydande ökning i andelen internationella investeringar, som under perioden 2013–2017 utgjorde i genomsnitt 45 procent av investeringsvolymen.

De internationella kapitalinvesteringarnas centrala betydelse syns framför allt i de totala eurobeloppen av investerade medel. De utländska kapitalinvesteringarna motsvarar cirka 20 procent av mottagarföretagen, vilka till antalet är strax under 300 årligen (Figur 6). En analys av investeringsbeloppen 2023 visar att den genomsnittliga internationella investeringen uppgick till 27,5 miljoner euro och den genomsnittliga inhemska investeringen till 2,4 miljoner euro.

Också de utländska VC-investeringarna är i genomsnitt betydligt större än de inhemska och görs i företag i mogen fas. Ju större investeringsomgång det är fråga om, desto sannolikare är det att en eller flera utländska kapitalinvestorer deltar. Enligt till exempel undersökningen Deep Tech genomförd av Finlands Industriinvestering Ab beräknas nästan alla investeringsomgångar på över 10 miljoner euro (80–90 procent) omfatta utländska kapitalinvestorer.

Figur 6. Inhemska och utländska VC-investeringar i finländska företag 2007–2023

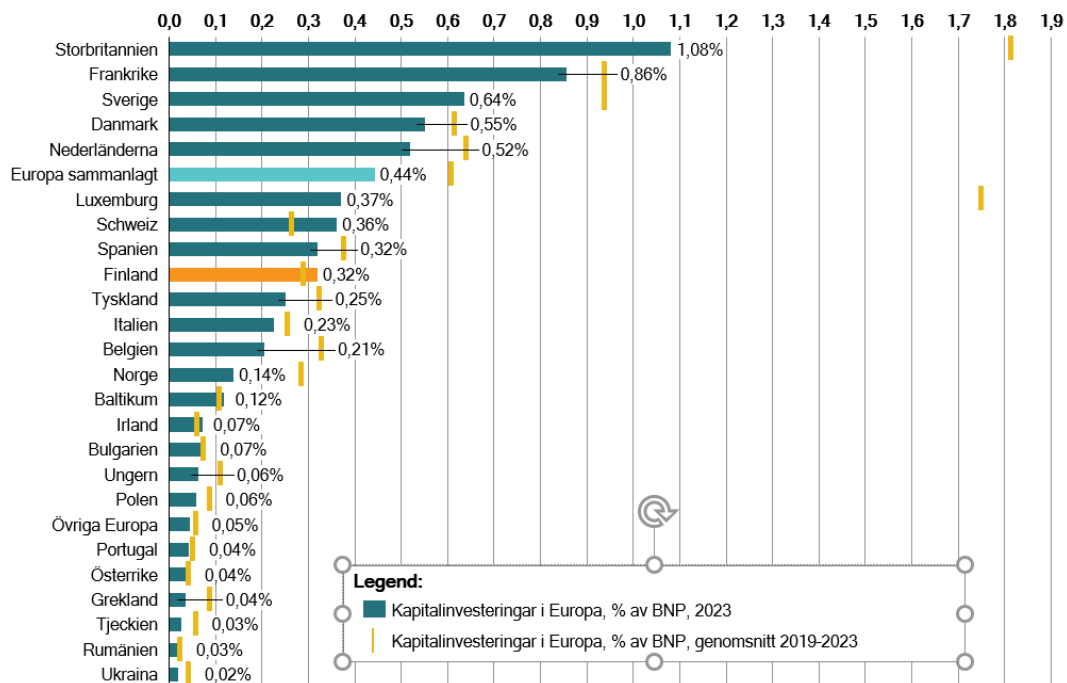
När det gäller investeringsvolymerna är den finansiering som finländska företag får av inhemska och utländska kapitalinvestorer av större betydelse för tillväxtföretagandet än de belopp som finländska kapitalinvestorer investerar i Finland och utomlands. Finansieringen fluktuerar dock kraftigt enligt marknadens cykler (vid svagare marknad drar sig utländska investerare lätt tillbaka till sina hemmamarknader). De inhemska investerarna är dessutom mer lojala gentemot sin hemmamarknad, så en tillräckligt stark grupp inhemska investerare är viktig för riskkapitalmarknadens tålighet vid kriser och cykliska förändringar.

Samtidigt är det värt att beakta att utländska investerare i huvudsak investerar i senare omgångar (sällan i de första), vilket innebär att trovärdiga inhemska VC-investerare i tidig fas har väldigt stor betydelse både för den tidiga riskfinansieringen av nya företag och för att attrahera utländska investerare. I ljuset av internationell statistik från ingången av 2023 som visar på en snabb nedgång på marknaden för venturekapital och på att till exempel amerikanska VC-investerare drar sig tillbaka från Europa, kan det också i Finland finnas skäl att förbereda sig på att stödja och fylla en eventuellt växande lucka i de större VC-omgångarna i mogen fas.

2.1.3 Finlands riskkapitalmarknad i jämförelse med resten av Europa

Volymen av kapitalinvesteringar i Finland ligger efter övriga Europa: finländska kapitalinvestorer investerar en mindre andel av bruttonationalprodukten än det europeiska genomsnittet. Att kapitalinvesteringarna ökar i volym är viktigt för finansmarknadens utveckling, eftersom företag som ägs av kapitalinvestorer växer tio gånger snabbare mätt i omsättning, och rentav femtio gånger snabbare än jämförelseföretagen mätt i antal anställda. En välfungerande riskkapitalmarknad är dessutom en nyckelfaktor i ekosystemet för forskning och innovation.

Figur 7. Kapitalinvesteringar i Europa, andel av BNP (%).

Finländska kapitalinvesteringar investerade ett belopp motsvarande 0,32 procent av Finlands bruttonationalprodukt 2023, en klart mindre andel än genomsnittet i de europeiska länderna (0,44 procent). Andelen investeringar gjorda av finländska kapitalinvesteringar ökade något från medeltalet 2019–2023, medan det europeiska medeltalet sjönk med en fjärdedel under samma period. Andelen finländska investeringar var mer än dubbelt så stor som andel norska investeringar i Norge (0,14 procent), medan motsvarande andel i Sverige (0,64 procent) och Danmark (0,55 procent) var klart högre än i Finland. Procenttalet beskriver volymen av realiserade kapitalinvesteringar.

En annan oroväckande utveckling på senaste tid är att finansieringen attraherad av finländska uppstartsföretag har varit mindre jämfört med andra länders uppstartsföretag. Finland har förlorat sin ledande ställning sedan fem år i fråga om tillgången till finansiering i tidig fas. En stor bidragande faktor till denna nedgång är att internationella investerare inte har hållit tidigare års investeringstempo i Finland. Tidigare har de internationella investerarna stått för cirka 75 procent av investeringarna i tidig fas. Nedgången i internationella investeringar beror på det allmänna marknadsläget. Bortfallet av investerare var särskilt tydligt 2023. Parallellt med att den finländska finansieringskapaciteten i tidig fas har krympt, har de realiserade investeringarna ökat betydligt i Sverige och de baltiska länderna.

Finländska företag i tidig fas fick 0,63 procent av bruttonationalprodukten i investeringar 2023, vilket ligger över genomsnittet i Europa (0,53 procent). Åren 2018–2022 hade Finland det högsta medeltalet för andel av BNP i Europa (0,17 procent), men åren 2019–2023 sjönk medeltalet till 0,13 procent, det tredje högsta i de europeiska länderna, medan Storbritannien och Danmark gick förbi Finland med ett medeltal på 0,14 procent var.

För att situationen ska kunna rättas till krävs det att den inhemska marknaden för investeringar i tidig fas utvecklas målmedvetet. Storleken på de finländska fonderna för tidig fas måste ökas med sikte på det europeiska genomsnittet, så att det finns inhemskt kapital både för såddfasen i uppstarts företag och för den fas av kraftig internationell tillväxt som kräver mer kapital. Detta kunde säkerställa att finländska företag kan växa till sig och uppnå internationell skala. Tillräckligt stora inhemska fonder är dessutom attraktiva investeringspartner för internationellt kapital.

I fråga om den finansiella situationen för finländska företag fanns det dock positiva tecken i bredare mening – år 2023 attraherade finländska företag mest kapitalinvesteringar i Europa i förhållande till bruttonationalprodukten (0,83 procent). Som andel av BNP var kapitalinvesteringarna i finländska företag nästan dubbelt så stora som genomsnittet i Europa (0,46 procent).

2.2 Marknadsmislyckande

2.2.1 Begreppet marknadsmislyckande

En fungerande finansmarknad och riskkapitalmarknad är en viktig förutsättning för ett livskraftigt entreprenöriellt ekosystem, vilket i sin tur behövs för innovation och ekonomisk tillväxt. Problem som kan rubba finansmarknaden är olika grader av marknadsmislyckanden och flaskhalsbildning, vilka beror på olika externa effekter av investeringar och på ofullständig information mellan investerare och företagare. Fenomenet är tydligast i kapitalinvesteringar i tidig fas och i branscher där riskerna och avkastningspotentialen å ena sidan och tröskeln för marknadstillträde å andra är exceptionellt höga. Samma gäller investeringar i innovationer som ger betydande positiva externa effekter. Staten har i allmänhet setts som en nödvändig avhjälpare av flaskhalsar på marknaden och stödjare av utvecklingen på riskkapitalmarknaden (eller finansmarknaden i bredare mening).

Staten kan stödja marknadsutvecklingen via reglering och genom att tillhandahålla kapital direkt eller indirekt. Det finns dock fog att påstå att statens primära roll bör vara att skapa ett fungerande regleringsklimat och undanröja strukturella, skattemässiga och rättsliga hinder för en effektiv riskkapitalmarknad. Att direkt eller indirekt tillhandahålla kapital kan än dock vara ett effektivt sätt att hantera marknadsmislyckanden och främja en gynnsam utveckling av marknaden för företagsfinansiering, särskilt inom segmentet tidig fas men ibland även inom andra segment såsom framgångsrika tillväxtföretag, dvs. företag som växer och skalas upp snabbt. Fondinvesteringar och direktinvesteringar kan också fungera som industripolitiska instrument.

Parallellt med att den finländska riskkapitalmarknaden utvecklas och blir stabilare bör statens stödjande roll utvecklas på motsvarande sätt. Mångfalden av trender på riskkapitalmarknaden skapar dessutom ett kontinuerligt behov att utveckla och omvärdera statens roll, för att staten på bästa möjliga sätt ska kunna främja tillväxt och utveckling på riskkapitalmarknaden i Finland. Centrala aktuella trender är bl.a. hållbar utveckling, diversitet, dataanalys och artificiell intelligens, gränsöverskridande kapitalinvesteringar, marknadens cykliska karaktär, marknadskriser samt uppkomsten av nya aktörer, ny teknik och nya finansiella instrument (s.k. fintech).

En statlig riskkapitalaktör kan agera dynamiskt och kontracykliskt med hjälp av både befintliga och nya metoder för att identifiera nya flaskhalsar på marknaden och därigenom agera strategiskt i syfte att främja riskkapitalmarknadens utveckling i enlighet med samhällsintresset. En offentlig kapitalinvesterare kan dessutom vara en viktig aktör i

genomförandet av nationell industripolitik. Utgångspunkten för offentliga finansiärer är att ha en begränsad och tidsbegränsad roll på marknaden i syfte att avhjälpa de mest väsentliga marknadsmisslyckandena, med målet att göra sig själv onödig efter en viss tid.

2.2.2. Marknadsmisslyckanden på den finländska riskkapitalmarknaden

Finansmarknaden i Finland har visserligen utvecklats gynnsamt till stöd för nya företags tillväxt i ett decennium, men bristen på kapital gör den fortfarande relativt "skör", vilket bl.a. medför att fonderna är små. Sektorn är relativt konjunkturkänslig. En uppenbar bakomliggande orsak är förvisso att den finländska riskkapitalmarknaden fortfarande är relativt ung. Av dessa skäl dras riskkapitalmarknaden och finansmarknaden fortfarande med många marknadsmisslyckanden och flaskhalsar som en offentlig kapitalinvestor har skäl att försöka avhjälpa. Det är även så alltid fråga om politiska avvägningar och val.

Värt att betona är att marknaden utvecklas hela tiden och att också bristerna på marknaden varierar över tid, beroende på marknads utvecklingsgrad. Bl.a. finansiella flaskhalsar förekommer fortfarande i vissa branscher, särskilt hos uppstarts företag med mycket hög risk och företag med hög tröskel för marknadsstillträde. Marknadsbrist i sedvanlig bemärkelse avser dock inte i första hand konjunkturberoende utmaningar i företagets finansiering och i synnerhet inte konjunkturbundna finansieringsutmaningar i specifika branscher.

Den finländska riskkapitalmarknadens finansieringskapacitet ligger långt från den europeiska medelnivån och på klart lägre nivå än till exempel i Sverige och Danmark. Ett allmänt problem är att både investeringarna och fonderna är för små för att man med inhemskt kapital ska kunna sätta fart på den internationella tillväxten och förankra företag och kompetens i Finland. En av Finlands största marknadsbrister är bristen på fonder av internationell storleksklass. Fondernas storleksklass t.ex. i kategorin venturekapital är cirka hälften av det europeiska genomsnittet. En flaskhals på marknaden är i synnerhet avsaknaden av stora inhemska riskkapitalfonder för VC-, tillväxt- och uppköpsinvesteringar i mognare fas samt fonder som fokuserar på projekt i industriell skala. Fonderna borde uppnå åtminstone europeisk genomsnittsstorlek för att möjliggöra tillväxtpotential på den finländska marknaden för tillväxtföretag. En utveckling av fondmarknaden kräver fondinvestorernas orubbliga och långsiktiga stöd. (Källa: 4Front/2023). Denna syn har funnit stöd också i de marknadsintervjuer som arbets- och näringsministeriet utfört i början av 2024. Finland saknar till exempel tillväxtfonder på över 200 miljoner euro som gör minoritetsinvesteringar. Till följd av de rådande marknadsförhållandena har de internationella kapitalinvesteringarna minskat betydligt och finansmarknaden fungerar således ofullkomligt, vilket försämrar förutsättningarna för finländska bolags tillväxt.

Följande är identifierade utmaningar eller marknadsmisslyckanden på den finländska marknaden:

- de finländska fonderna är för små, i synnerhet med avseende på mognare fasers venturekapital och tillväxtkapital,
- investerarfältet är för snävt (särskilt i fråga om kompetenta inhemska ägare),
- de stora fondinvestorerna är få (bl.a. saknas internationella investerare),
- de stora företagen deltar inte särskilt aktivt på riskkapitalmarknaden,

- finansieringen från institutionella investerare (bl.a. försäkringsbolag och pensionsbolag) minskar,
- det råder brist på stora inhemska investeringar i B- och C-omgångar (särskilt i mognare tillväxtföretag, i företag inom kategorin Mittelstand – nedan *mittelstandföretag* – och i familjeföretag), och
- det råder brist på mer ambitiösa och långsiktiga investeringar i tidig fas (bl.a. djupteknik, stora investeringar t.ex. i omställningen till ren energi).

Samtidigt finns det en hel del oinvesterade medel på marknaden (s.k. torrt krut, en. *dry powder*), så i vissa situationer kan man säga att det råder brist på goda nya investeringsobjekt (målföretagen har förbättrats, men har blivit färre och färre till antalet).

Källor: Pääomasijoittajat ry, 4Front 2023, arbets- och näringsministeriets marknadsrapporter 2024.

Fondinvesteringar anses vanligtvis vara den effektivaste och minst snedvridande statliga finansieringsformen. Via fondinvesteringar sprids effekten brett bland ett mycket stort antal företag i jämförelse med direktinvesteringar. Med beaktande av de finländska fondernas blygsamma storlek finns det skäl att överväga att en offentlig kapitalinvestor tar en roll som fondinvestor och hävstång för privata aktörer som investerar i fonder.

Finland behöver fler engagerade inhemska ägare ("ankarinvestor"). Betydelsen av fondinvesteringar accentueras dessutom av att de medför kunniga privata ägare på marknaden och fondstrukturerna binder kapital på ett mer långsiktigt sätt till stöd för inhemska uppstarts- och tillväxtföretags tillväxt. Förutom att vara ett instrument för utvecklande av riskkapitalmarknaden kan fondinvesteringar också ses som ett industripolitiskt instrument när man i Finland eftersträvar helt nya fonder som fokuserar t.ex. på projekt i industriell skala (storleksklass minst 300 miljoner euro), som ännu inte finns i Finland.

Direktinvesteringar ger å sin sida möjlighet att påverka snabbare och effektivare än enbart fondinvesteringar. Genom direktinvesteringar kan man i bästa fall uppnå en välriktad effekt genom att verka som kompetent ägare och agera kraftig hävstång för privat kapital och EU-finansiering i investeringsobjekt som är konkurrenskraftiga på internationell nivå. Ett centralt verktyg är direktinvesteringsprogram, av vilka det har funnits flera i Finland².

Direktinvesteringar kan ha bredare samhällsliga och industripolitiska effekter, bl.a. om man med hjälp av dem lyckas bygga upp och utveckla ett bredare finansierings- och innovationsekosystem i Finland. Dessutom kan de riktas till företag inom marknadssegment vars omfattning ännu inte räcker till som incitament för privata aktörer att inrätta en sektorspecifik fond. Också förändringarna i omvärlden (t.ex. nedgången sedan medlet av 2022 i amerikanska VC-investeringar i europeiska tillväxtföretag i mogen fas) samt de globala

²Finlands Industriinvestering Ab har bl.a. drivit programmen Venture Bridge, stabilitetsprogrammet (program till följd av covid-19-krisen 2020–2022), programmet för cirkulär ekonomi (2019), programmet för industrins omställning (2014–2015), gruvdriftsprogrammet 2.0 (2012) och specialinvesteringsprogrammet under finanskrisen (2009).

trenderna (till exempel ökad industripolitisk konkurrens) motiverar behovet av direkta investeringar.

Längs med åren har offentliga kapitalinvesteringar i första hand gjort direktinvesteringar³ i små men viktiga finländska industriföretag och anläggningar. Med beaktande av marknadsmisslyckandena på marknaden för företagsfinansiering, särskilt mot bakgrund av uppsatta industripolitiska mål, kunde det finnas skäl att rikta finansiering t.ex. till kommersialisering och uppskalning av nya affärsverksamheter, tekniker och innovationer, vilket skulle bidra till uppkomsten av värdekedjor och internationellt konkurrenskraftiga kompetenskluster i Finland. Kompetenskluster attraherar i sin tur fler experter, forskare, serieföretagare, finansiering och investeringar till Finland. För statens investeringsbolag kan det därför vara kostnadseffektivt att försöka öka antalet nya kompetenskluster och nya industrisektorer i Finland.

Att bygga upp kompetenskluster innebär också val. För exempelvis Finlands Industriinvestering Ab har deep tech, ren omställning och hälsoteknik definierats som primära investeringsteman och godkänts av ministeriet. De har valts bland de främsta växande styrkorna i det finländska verksamhetsfältet. Dessa teman lever dock över tid. De bör alltid väljas utifrån principen att den privata marknaden, bl.a. på grund av hög risk eller kompetensbrist, ännu inte investerar tillräckligt i målbranschen utan en offentlig ankarinvestering och riskdelning. Det finns förväntningar om att det inom temana eller "vertikalerna" ska uppkomma ett tillräckligt antal företag med potential för högt förädlingsvärde och kraftig internationell tillväxt. En offentlig aktör kan på detta sätt, genom investeringar baserade på omsorgsfullt valda teman, försöka avhjälpa bristerna i tillgången till finansiering på områden som har definierats som kritiska med tanke på Finlands utveckling. I sista hand är valet alltid en politisk värderingsfråga.

Det kunde vara motiverat att ett offentligt specialfinansieringsinstitut genom direktinvesteringar också skulle underbygga utvecklandet av försvarsindustrin och försörjningsberedskapen. I offentliga direktinvesteringar kan det vara motiverat att prioritera investeringar som direkt eller indirekt främjar det inhemska fältet av medelstora företag (mittelstandföretag) så att det i Finland uppstår fler medelstora tillväxtföretag av högt förädlingsvärde. Direktinvesteringar kan fungera som incitament också för finländska storföretag att delta aktivare på riskkapitalmarknaden och vara medinvesteringar i nya projekt i industriell skala (en. *corporate venture capital*).

Offentlig finansiering bör i synnerhet riktas till företag som stärker sektorns kompetens och innovation och på så sätt skapar ny industri och ny företagsverksamhet i servicesektorn i Finland. Flaskhalsarna på marknaden i fråga om direktinvesteringar kan enligt vedertagen indelning sammanfattas i 1) flaskhalsar i finansieringen av skalningsfasen i forsknings- och teknikkdrivna företag med sikte på skapande av nya och globalt konkurrenskraftiga innovations- och företagsekosystem samt 2) flaskhalsar i projektfinsieringen av projekt som kan skalas upp till industriell skala och skapa ny industri i Finland. För särskilt dessa typer av riskfyllda

³Finlands Industriinvestering Ab:s direktinvesteringar 2018–2023 uppgick till sammanlagt 558 miljoner euro, inklusive inledande och uppföljande investeringar samt industripolitiska specialinvesteringar (bl.a. 295 miljoner euro enligt programmen föranledda av covid-19-pandemin). Klimatfonden har sammantaget finansierat 23 projekt (sammanlagt cirka 165 miljoner euro) som kan klassificeras som direktinvesteringar. Oppiva Invest har sedan 2020 fattat sammanlagt 33 finansieringsbeslut till ett totalvärde av cirka 17 miljoner euro. Business Finland Venture Capital:s portfölj innehåller å sin sida ett industripolitiskt finansieringsbeslut som inbegriper stöd, till ett värde av 80 miljoner euro.

objekt av större omfattning finns det än så länge inte tillräckligt med pengar på den privata marknaden. De positiva externa effekterna av sektorerna i fråga kan dock bedömas vara betydande. För att avhjälpa dessa marknadsmisslyckanden krävs ett effektivt och sömlöst samarbete mellan de offentliga specialfinansiärerna.

2 3. Bolag som omfattas av omstruktureringen

Finlands Industriinvestering Ab

Finlands Industriinvestering Ab är ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska ägande och vars ändamål är att främja särskilt finska små och medelstora företags verksamhet samt på särskilda grunder den finska industrins strukturella förnyelse. Bolagets uppgift är att utveckla Finlands riskkapitalmarknad genom att öka tillgången på privat kapital. Detta gör bolaget genom att tillhandahålla finansiering som kompletterar den som finns på marknaden, i form av såväl direktinvesteringar som fondinvesteringar.

Bolagets kapitalinvesteringsverksamhet ska inriktas på att korrigera brister i utbudet av finansiering inom riskkapitalindustrin. Bolaget kan göra motsvarande investeringar i utländska fonder och företag under förutsättning att deras verksamhet bidrar till en gynnsam ekonomisk utveckling i Finland. (Lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab 1352/1999, 1 §)

Medlen förvaltade av Finlands Industriinvestering Ab uppgick den 31 december 2023 till ca 2,5 miljarder euro, vilket inbegriper externa medel till ett värde av 500 miljoner euro (investeringsmandat från Tillväxtfondernas fond och EU). Finlands Industriinvestering Ab investerar i riskkapitalfonder och direkt i tillväxtföretag tillsammans med andra investerare, alltid som minoritetsinvesterar. Bolagets portfölj är uppdelad enligt följande: 130 direkta målföretag, 113 målfonder och fem fondandelsfonder. Den totala volymen av bolagets direktinvesteringar, som i stor utsträckning kan betecknas som industripolitiska, har varierat från år till år bland annat enligt vilka särskilda specialinvesteringsprogram som tillämpas vid respektive tidpunkt. Direktinvesteringarna 2018–2023 uppgick till totalt 558 miljoner euro, inklusive direkta inledande och uppföljande investeringar (totalt 263 miljoner euro) samt industripolitiska specialinvesteringar (295 miljoner euro). Exempel på industripolitiska investeringar och finansieringsprogram är Venture Bridge och stabilitetsprogrammet (program till följd av covid-19-krisen 2020–2022), programmet för cirkulär ekonomi (2019), programmet för industrins omställning (2014–2015), en investering i STX Finland Oy (2014), en investering i Aker Arctic Technology Oy (2013), gruvdriftsprogrammet 2.0 (2012) och specialinvesteringsprogrammet under finanskrisen (2009).

År 2023 gjorde Finlands Industriinvestering Ab investeringar och investeringsåtaganden för sammanlagt 235 miljoner euro. Bolaget gjorde nya placeringsåtaganden i nio kapitalplaceringsfonder för 161 miljoner euro. Detta inbegriper ett åtagande på nästan 35 miljoner euro i Natos innovationsfond (NIF) och ett åtagande på cirka 63 miljoner euro i Tillväxtfondernas fond V som förvaltas av Finlands Industriinvestering Ab. Bolaget gjorde ordinarie direktinvesteringar i 25 tillväxtföretag för sammanlagt 48 miljoner euro. Dessutom gjorde Finlands Industriinvestering Ab uppföljande investeringar i åtta företag för 26 miljoner euro ur specialinvesteringsprogrammen föranledda av covid-19-pandemin. Investeringsvolymen var betydligt större än vanligt på grund av att flera exceptionella placeringsbeslut (Natos innovationsfond och Tillväxtfondernas fond V) inträffade samma år.

Fram till 2017 fungerade Finlands Industriinvestering som direktinvesterar med en mer allmän kompletterande roll på marknaden, utan någon mer betydande inriktning. Sedan dess har fokus

i högre grad lagts på vissa utvalda investeringsteman: deep tech, ren omställning och hälsoteknik. Syftet med investeringsteman har varit att stärka kompetensklustren och avhjälpa de finansiella luckor som förekommer inom vissa områden.

Finlands Industriinvestering har haft en särskilt viktig roll vid olika osäkerhetsmoment på marknaden såsom klimatkrisen, covid-19-pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Bolaget har fungerat som utjämningsfaktor vid akuta marknadsmisslyckanden, till exempel under pandemin.

Omkostningsbudgeten 2023 för Finlands Industriinvestering uppgick till 13,7 miljoner euro. Företaget sysselsatte 51 arbetstagare i december 2023. Omsättningen för 2023 beräknad i förvaltningsintäkter uppgick till 1,9 miljoner euro, men räkenskapsperioden visade en förlust på 50,7 miljoner euro.

Finlands Industriinvestering Ab bedrivs på marknadsvillkor och med ekonomiskt lönsamhet som långsiktigt syfte. Detta är viktigt både med tanke på bolagets trovärdighet och för att säkerställa en jämlik konkurrens på marknaden. Av bolagets investeringsintäkter kommer 70 procent för närvarande från fondplaceringar. Genom sin investeringsverksamhet uppmuntrar bolaget privat kapital till att medfinansiera finländska tillväxtföretag. Det viktigaste exemplet på detta är programmet Tillväxtfondernas fond, som bolaget genomför tillsammans med finländska arbetspensionsbolag. Mellan 2019 och 2022 fördelade Finlands Industriinvestering ett kapital från olika institutionella investerare som sammanlagt uppgick till nästan sex gånger den egna investeringen (totalt cirka 550 miljoner euro) via Tillväxtfondernas fond.

Vid sidan om investeringsverksamheten producerar bolaget analyser och övergripande data till stöd för bl.a. politiska beslut och marknads funktion. Teman är bl.a. tillväxtföretag (barometern för små- och mellanstora företag "Pk-pulssi"), läget inom kritiska branscher (bl.a. marin industri och hälsoteknik), tillväxtbranscher såsom deep tech samt finländska riskkapitalfonders avkastning. Finlands Industriinvestering Ab erbjuder också sina portföljbolag stöd i form av sakkunskap, nätverk, metoder och verktyg som kan användas för att utveckla företagets administrativa modell och hållbarhetsarbete. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för ägarstyrningen av bolaget.

Business Finland Venture Capital Ab

Business Finland Venture Capital Ab:s syfte är att utveckla riskkapitalmarknaden genom att i första hand avhjälpa brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas. Arbets- och näringsministeriet kan efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott på särskilda grunder besluta att ge bolaget också enskilda industri- eller näringspolitiska uppdrag som gäller sådana placeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag.

Bolaget kan inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina placeringar ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare. (Lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab, 1003/2022) Innovationsfinansieringsverket Business Finland ansvarar för ägarstyrningen av bolaget. I fråga om den uppgift som avses i 2 § 2 mom. ansvarar dock arbets- och näringsministeriet för ägarstyrningen.

Business Finland Venture Capital Ab har placeringar i 18 fonder. Bolaget har placeringsåtaganden för 161 miljoner euro och bolagets fonder ett sammanlagt kapital på ca 350

miljoner euro. Bolaget har gjort en direktinvestering som inbegriper statligt stöd på 80 miljoner euro, på industripolitiska grunder. Bolagets bokslut för 2023 visade en balansomslutning på 300 miljoner euro och ett resultat för räkenskapsperioden som gick 0,1 miljoner euro på förlust. Bolaget har tre anställda.

Av bolagets mottagarfonder är 16 venturekapitalfonder som investerar i företag i startfasen. Sex av dessa är s.k. Vigo-acceleratorfonder som bolaget skaffade av Finnvera-koncernen kort efter att ha inlett sin verksamhet. Bolagets fondplaceringar är inriktade på vissa teman hos fonderna eller på modeller och vägval som på annat sätt bidrar till marknadens utveckling. Bolaget har gjort två placeringar i fonder som tillsammans med affärsänglar gör medinvesteringar i finländska företag. Business Finland Venture Capital Ab har även placerat 30 miljoner euro i Kanssasioitusrahasto, vars verksamhet inleddes i december 2023 och som gör saminvesteringar i nystartade finländska företag tillsammans med grupper av affärsänglar.

Business Finland Venture Capital Ab:s mottagarfonder förvaltas av privata förvaltningsbolag och fondernas investeringsverksamhet är inriktad på finländska företag i sådd- och startskedet. Fonderna har investerat i cirka 360 bolag. Sju av bolagets VC-mottagarfonder har använt statligt stöd i form av asymmetrisk vinstdelning till förmån för privata investerare. Användningen av asymmetrisk vinstdelning baserar sig på Europeiska kommissionens allmänna gruppundantagsförordning och syftet är att väcka privata investerares intresse för kapitalfonder för uppstartsföretag.

Utöver fondplaceringar har bolagets verksamhet varit inriktad på att främja uppkomsten av ekosystem av företag i startskedet genom att på olika sätt sprida information om venturekapitalfonder som placeringsobjekt och om hur sådana fonder förvaltas. Dessutom har bolaget tillsammans med olika samarbetspartner ordnat evenemang i syfte att hjälpa investerare och målföretag inom vissa temaområden hitta varandra och främja investeringar i finländska uppstartsföretag.

Finanspolitiska ministerutskottet har den 21 maj 2024 slagit fast att Business Finland Venture Capital fortsätter med sin verksamhet såsom hittills fram till den 31 januari 2025, varefter verksamheten på marknadsvillkor fortsätter vid moderbolaget i Finlands Industriinvestering-koncernen medan verksamheten som inbegriper statligt stöd överförs till dotterbolaget Industristöd Ab.

Klimatfonden Ab

Näringsministern har den 26 april 2024 fattat beslutet att Klimatfonden Ab:s verksamhet läggs ned. Finanspolitiska ministerutskottet har förordat beslutet den 21 maj 2024.

Klimatfonden Ab har bedrivit kapitalplaceringsverksamhet och annan finansieringsverksamhet och dess syfte har varit att främja bekämpningen av klimatförändringen, påskyndandet av koldioxidsnålhet inom industrin och digitaliseringen i Finland. Bolaget har beviljat finansiering i form av eget och främmande kapital samt mellanfinansiering, stiftat fonder och investerat i fonder. Enligt lagen om Klimatfonden Ab har bolaget kunnat köpa, sälja, äga och besitta aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom. Bolaget har kunnat göra motsvarande investeringar i utländska fonder och företag om deras verksamhet bidrar till en gynnsam ekonomisk utveckling i Finland.

Klimatfondens primära investeringsobjekt har varit uppskalningar i industriell skala, t.ex. sådana där det är fråga om demonstrationsprojekt för ny teknik. Storleksklassen för dessa

investeringar har kunnat vara mellan 5 och 50 miljoner euro. Klimatfondens största offentliggjorda investering hittills uppgår till 15 miljoner euro. Klimatfonden har fokuserat på att avhjälpa tre flaskhalsar för marknadstillträde: investeringar i anläggningar och annan infrastruktur för klimatanpassning, påskyndande av införandet av klimatsmarta lösningar samt digitala klimatlösningar.

Klimatfonden har inte eftersträvat maximal avkastning, utan målet har varit att utföra fondens samhällseliga uppgift effektivt och med största möjliga genomslag i samhället. Ett villkor har dock varit att Klimatfondens investeringar och finansieringsobjekt ska vara företagsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Utgifterna för bolagets verksamhet har i princip täckts med inkomsterna.

Klimatfonden har bedrivit investeringar med samhällseffekt, vilket har medfört att bolagets finansiering har varit förenad med vissa särdrag jämfört med finansmarknaden i övrigt när det gäller bedömning och verifiering av konsekvenser och tillvaratagande av den informationen som grund för investeringar.

Klimatfondens finansieringsverksamhet har i huvudsak bedrivits på marknadsvillkor, men bolagets finansieringsinstrument har med stöd av lag också fått inbegripa statligt stöd. Klimatfonden har inte utnyttjat denna möjlighet, utan alla dess investeringar har gjorts på marknadsvillkor. Klimatfonden har inte beviljat understöd utan motprestation.

Bolaget hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget. Bolagets hela aktiestock ska vara i statens direkta ägo och besittning. Arbets- och näringsministeriet utnämner ett investeringsråd för bolaget med uppgift att årligen ge ministeriet en bedömning av hur bolaget bör utveckla sin verksamhet för att dess mål ska uppnås. (Lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab, 173/2023)

Klimatfondens första investeringar gjordes våren 2021 och vid den 31 december 2023 har bolaget 24 finansieringsobjekt. Finansieringsbesluten uppgår till sammanlagt cirka 179 miljoner euro. I de 22 finansieringsobjekt som har lån av Klimatfonden är fondens genomsnittliga finansieringsandel cirka 34 procent och de övriga finansieringsobjektens andel cirka 66 procent av den totala finansieringen. Under 2023 fattade Klimatfonden sex finansieringsbeslut till ett sammanlagt belopp på 53,5 miljoner euro.

Under räkenskapsperioden 2023 hade bolaget en omsättning på cirka 1,7 miljoner euro bestående av ränteintäkter från operativa investeringar. Utdelningsintäkterna av Neste Abp:s aktier uppgick till 48,6 miljoner euro och ränteintäkterna av likvida medel till cirka 7,9 miljoner euro. Klimatfondens operativa utgifter 2023 uppgick till ca 4,9 miljoner euro. För räkenskapsperioden 2023 uppvisade bolaget ett resultat på 39,6 miljoner euro och balansslutningen den 31 december 2023 uppgick till 406 miljoner euro. Bolaget har sammanlagt 19 anställda.

Oppiva Invest Oy

Näringsministern har den 26 april 2024 fattat beslutet att Oppiva Invest Oy:s verksamhet läggs ned. Finanspolitiska ministerutskottet har förordat beslutet den 21 maj 2024.

Oppiva Invest Oy är ett bolag med statliga specialuppgifter. Utbildningsstyrelsen har ansvarat för ägarstyrningen av bolaget, men ägarstyrningen har överförts till arbets- och näringsministeriet sommaren 2024 genom en förordningsändring. Bolaget har haft en

utvecklingsuppgift vars syfte varit att främja innovation. Bolaget har haft i uppdrag att finansiera utvecklandet av inlärningsmiljöerna och undervisningsmaterialen inom yrkesutbildningen på andra stadiet samt företagsverksamhet som är till stöd för främjande av utbildningsexport, genom att bevilja kapitallån till innovativa företag som bedriver dessa typer av verksamhet. Företagen kan fritt marknadsföra och utnyttja resultaten av sin verksamhet trots att finansieringen i första hand beviljas för verksamhet inriktad på att utveckla yrkesutbildningen på andra stadiet.

Oppiva Invest Oy:s verksamhet och styrning omfattas av aktiebolagslagen samt av andra lagar, föreskrifter och rekommendationer som gäller aktiebolag. Dessutom är bolagets verksamhet organiserad med iakttagande av gällande allmänna anvisningar och principbeslut om ägarstyrning (bl.a. en anvisning utfärdad av ägaren) samt allmän god förvaltning i fråga om statliga bolag.

Bakgrunden till bildandet av bolaget är ett principbeslut av regeringen vid förhandlingarna om planen för de offentliga finanserna 2018–2021, ett beslut av finanspolitiska ministerutskottet av den 13 november 2018 och riksdagens budget för 2019. Beslutet att bilda ett bolag med uppgift att utveckla inlärningsmiljöerna inom yrkesutbildningen och främja utbildningsexport fattades vid statsrådets allmänna sammanträde den 28 februari 2019. Utbildningsstyrelsen grundade Oppiva Invest Oy och bolaget antecknades i handelsregistret den 29 mars 2019. Verksamheten vid Oppiva Invest Oy och kriterierna som styr beslutsfattandet definieras i ett handlingsdirektiv givet av Utbildningsstyrelsen.

Oppiva Invest Oy inledde sin finansieringsverksamhet i januari 2020 och har hittills fattat 33 finansieringsbeslut till ett belopp av sammanlagt 16,8 miljoner euro. Portföljen består för närvarande av realiserade skuldförbindelser hos totalt 19 bolag och låne- och förbindelsestocken uppgår till sammanlagt ca 12 miljoner euro. Som finansieringsinstrument använder bolaget kapitallån utan konversionsrätt (bytesrätt). Oppiva Invest Oy deltar alltid som kompletterande finansiär och eftersträvar en andel på högst 50 procent av den samlade finansieringen. Genom detta syftar bolaget till att katalysera kommersiell finansiering till företagens finansieringsomgångar. Som finansiär är Oppiva Invest inriktad på företag vars lösningar bidrar till förnyelse i yrkesutbildningen, stöder studerande och lärare, svarar på kompetensbehoven i arbetslivet eller introducerar nya, moderna verktyg för ledning och utveckling av läroanstalterna. De finansierade företagen producerar därigenom lösningar och tjänster som motsvarar utbildningens och näringslivets framtida kompetensbehov.

Vid sidan av finansieringsverksamheten har bolaget som mål att främja en samutveckling av läroanstalterna, de företag där lösningar tas fram och näringslivet utifrån framtida kompetensbehov. En central åtgärd i ekosystemarbetet är att utveckla marknaden, producera marknadsinformation och allmänt taget främja ett ekosystem för inlärningslösningar. Bolagets verksamhetskostnader och utlåning har täckts med intäkterna från bolagets placerade tillgångar. I slutet av 2023 arbetade fyra personer vid bolaget.

3 Målsättning

Med hjälp av omstruktureringen föreslås Finlands Industriinvestering Ab:s uppgift som utvecklare av riskkapitalmarknaden kompletteras med en mer omfattande industripolitisk uppgift med fokus på ekonomisk tillväxt, förnyelse och främjande av investeringar och som omfattar att påskynda investeringar och export som hänför sig till möjligheterna med ny teknik och den rena omställningen. Bolaget ska verka i koncernform för att möjliggöra en effektivare ledning och bättre fokus på strategiskt viktiga områden. Målet är att tillsammans med investeringar från den privata sektorn bidra till att innovationer kommersialiseras och skalas

upp samt till företagens och exportens tillväxt. Samtidigt kan bolaget främja att det till exempel bildas innovations- och företagsekosystem kring tekniklösningar och vara en kompetent ägare i samarbete med kompetensen hos det privata kapitalet i Finland.

Bolaget föreslås även ha som uppgift att arbeta för att Finland och den finländska exporten ska dra större nytta av EU-finansiering än för närvarande. I samband med förberedelserna inför koncernbildningen har det nya bolagets stöd- och finansieringsinstrument bedömts med avseende på såväl finansieringen på marknadsvillkor som instrumenten för statligt stöd, i syfte att säkerställa att industripolitiken får eftersträvat genomslag.

Vid beredningen har man kommit fram till att moderbolaget Finlands Industriinvestering Ab ska bedrivas på marknadsvillkor. Därtill ska den del av Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet som hänför sig till statligt stöd brytas ut och ombildas till ett eget dotterbolag (IndustriStöd Ab). Den avsedda nya koncernens verksamhet inriktar sig särskilt på de mål som anges i regeringsprogrammet och bl.a. de marknadsmisslyckanden som beskrivs ovan i avsnitt 2.2. Dessutom avses bolagets nya, starkare industripolitiska roll styra bolagets investeringspolitik. Bolagets avsedda starkare industripolitiska uppgift kunde bl.a. vara centrerad på värdekedjor och kompetenskluster, nationella strategier och prioriteringar samt specialuppdrag givna av statsrådet.

Uppgiften kunde t.ex. omfatta reformering av ekonomiska strukturer och strategiskt viktiga branscher samt finansiering av kommersialiseringen och uppskalningen av innovationer, ny teknik och nya affärsverksamheter, vilket främjar att värdekedjor och kompetenskluster uppstår och utvecklas på ett allsidigt sätt, industrin blir konkurrenskraftigare och den rena omställningen förverkligas. En ytterligare prioritet inom den industripolitiska uppgiften kunde vara att säkerställa tillgången till den kompetens som tillväxt och produktivitet förutsätter. Dessutom kunde offentliga investeringar inriktas på bl.a. lovande "vertikaler" (t.ex. hälsa, "life science").

Den industripolitiska uppgiften avses bli styrd enligt respektive regeringsprogramms tillväxt- och industripolitiska vägval och riktlinjer, exempelvis föresatsen i det gällande regeringsprogrammet att skapa förutsättningar för uppkomsten av världens bästa ekosystem för uppstarts företag och tillväxtföretag och att fördubbla antalet tillväxtorienterade medelstora företag som är företagardrivna (så kallade Mittelstand-företag) fram till 2030. Exempel på nationella prioriteringar är bland annat banbrytande teknik, försvarsteknik och kommersialisering av forskningsresultat. Den nya koncernens verksamhet ska inte begränsas till någon viss sektor. Ramarna för verksamheten definieras i lagstiftning men investeringsstrategin bestäms i närmare detalj via ägarstyrning, med beaktande av marknadsutvecklingen. Det första beslutet av denna typ bereds under hösten 2024.

Regeringen gav den 16 april 2024 den nya koncernen bl.a. större möjligheter att göra direktinvesteringar i industriella investeringsprojekt. Detta genomförs genom att 300 miljoner euro av statens placeringstillgångar omfördelas till det nya riskkapitalbolaget för direktinvesteringar. Investeringarna ska göras på marknadsvillkor. Med hjälp av detta kapitaltillskott säkerställs bolagets kapacitet att stimulera potentiella industripolitiska spetsprojekt.

Bolagets uppgifter avses också omfatta enskilda specialuppdrag givna av statsrådet. Genom sådana uppdrag kan man till exempel ge mer livskraft åt ett visst bolag, en viss bransch eller ett visst kluster av strategisk betydelse, säkerställa att investeringar med betydande effekter förverkligas (bl.a. omfattande investeringar i anläggningar) samt hålla kvar kritisk kompetens och teknik i Finland. Ett specialuppdrag kan också gälla ett projekt av central betydelse för försörjningsberedskapen eller försvaret. Sådana industripolitiska finansieringsbeslut bygger

alltid på ekonomiska kalkyler och en bedömning av projektets lönsamhet. På grund av bolagets särskilda syfte bygger de dessutom på en bredare industripolitisk syn enligt vilken en statlig satsning på lång sikt kommer att gagna ekonomin och bidra till mer kompetens och en balanserad utveckling av den finländska näringsstrukturen. Även detta slags beslut fattas i princip på marknadsvillkor. I ytterst exceptionella fall kan de inbegripa statligt stöd, i vilket fall EU-bestämmelserna om statligt stöd måste iakttas. Projekten ska i regel behandlas i finanspolitiska ministerutskottet.

Arbets- och näringsministeriet fastställer genom ägarstyrning de mer ingående strategiska prioriteringarna i bolagets verksamhet utifrån de rådande behoven på marknaden. Enligt uppdrag i regeringsprogrammet har ministeriet dessutom en industripolitisk strategi under beredning som bidrar till att definiera rollen och arbetsfördelningen för bolag med statliga specialuppgifter.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpo ska det dessutom utredas om Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) kan införlivas i statens nya riskkapitalbolag. Arbets- och näringsministeriet beställde en sakkunnigrapport om ett eventuellt införlivande av Finnfund i statens riskkapitalbolag. Rapporten utarbetades av KPMG Oy Ab och bygger på intervjuer med företrädare för olika intressentgrupper, teoretisk kunskap om företagsomstruktureringar och KPMG:s praktiska sakkunnigerfarenheter av utvecklingsfinansiering, kapitalinvestering och företagsomstruktureringar. Frågan bedömdes på ett allsidigt sätt med beaktande av funktionella aspekter, kunder och intressentgruppers perspektiv samt ekonomiska aspekter.

Enligt rapporten skiljer sig Finnfund och statens riskkapitalkoncern i den grad från varandra när det gäller såväl verksamhet och operativa mål som kunder och medfinansiärer att inga betydande synergifördelar kan uppnås genom en fusion.

Även om det i detta skede inte finns tillräckliga grunder för en fusion är det viktigt att samarbetet, såväl det direkta samarbetet mellan statens specialfinansieringsbolag som samarbetet inom Team Finland-verksamheten, utvecklas vidare med målet att främja finländska företags förnyelse, tillväxt och internationalisering. Också utvecklandet av Finnfunds verksamhet (effektiviteten medräknad) och det pågående lagstiftningsprojektet för detta ändamål är viktiga led i arbetet med att förbättra genomslaget för statens specialfinansieringsbolag, förändringarna i omvärlden beaktade.

4 Förslagen och deras konsekvenser

I propositionen föreslås ändringar i lagstiftningen om bolag verksamma inom statlig riskkapitalverksamhet och statlig företagsfinansiering samt att statens ägarinnehav koncentreras till Finlands Industriinvestering Ab.

4.1 De viktigaste förslagen

Enligt propositionen ändras lagarna om Finlands Industriinvestering Ab till att motsvara den i regeringsprogrammet uppsatta målbilden för företagsomstruktureringen. Ägandet av och ägarstyrningen över nuvarande BFVC Ab överförs till Finlands Industriinvestering Ab. Bolagets namn ändras till Industristöd Ab och en egen lag stiftas om bolaget. Lagarna om Klimatfonden Ab och Business Finland Venture Capital Ab upphävs. Klimatfondens samt Oppiva Invest Ab's verksamheter läggs ned.

I fråga om Oppiva Invest Oy behövs inga lagändringar eftersom bolaget inte omfattas av någon speciallagstiftning. I budgeten för 2019 överläts börsaktier till ett värde av 80 miljoner euro vederlagsfritt för att användas som eget kapital i det nya bolaget Oppiva Invest Oy. Enligt förklaringen genomför aktiebolaget upphandlingar med samhällsansvar för utveckling av yrkesutbildningen genom att på marknadsvillkor bevilja kapitallån för företagsverksamhet som stöder utvecklingen av inlärningsmiljöerna och undervisningsmaterialet inom yrkesutbildningen och främjar utbildningsexport. Genom denna regeringsproposition föreslås det att bolagets tillgångar allokteras till verksamhet som är förenlig med Finlands Industriinvestering Ab:s reviderade uppgift. Av detta följer att medlen i fråga framöver inte längre allokteras enligt förklaringen i budgeten för 2019, utan användningsändamålet för medlen ändras.

4 2. De huvudsakliga konsekvenserna

Av omstruktureringen följer att de nuvarande fyra statsägda kapitalinvesteringsbolagen ersätts av två bolag, Finlands Industriinvestering Ab och Industristöd Ab. Sammanslagningen av de olika bolagens överlappande funktioner förväntas ge betydande synergieffekter och effektivitetsvinster. Ur marknads- och kundperspektiv blir statens verksamhet organiserad i en tydligare och mer kostnadseffektiv helhet med en gemensam strategi och ett gemensamt mål.

Omstruktureringen medför också större tydlighet i kundgränssnittet till arbets- och näringsministeriets övriga specialfinansieringsinstitut och ämbetsverk. Samtidigt stärker det större urvalet av finansieringsinstrument både den nya koncernens verksamhetsförutsättningar och samarbetet med andra offentliga finansinstitut. I det fortsatta kommer större tonvikt att ligga på ett närmare samarbete med förvaltningsområdets övriga specialfinansinstitut, bl.a. Finnvera och Business Finland, samt med andra offentliga aktörer, bl.a. Solidium Oy och Europeiska investeringsbanksgruppen.

4.1.1 Konsekvenser för organisation och personal

Till följd av omstruktureringen övergår statens kapitalinvesteringsverksamhet från att bedrivas av fyra aktiebolag till att skötas av två. Som ett led i omstruktureringen fusioneras Oppiva Invest Oy:s och Klimatfonden Ab:s tillgångar och skulder med Finlands Industriinvestering Ab. Business Finland Venture Capital Ab delas upp via partiell delning mellan Finlands Industriinvestering Ab och dotterbolaget Industristöd Ab som beviljar stöd.

Enligt planerna överförs Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet på marknadsvillkor och de fondplaceringar som gjorts på marknadsvillkor till Finlands Industriinvestering Ab genom de omstruktureringar som görs i samband med delningen. Den verksamhet som hänförs sig till statligt stöd och de fondplaceringar som inbegriper statligt stöd kvarblir däremot i bolaget Industristöd Ab, som bildas av Business Finland Venture Capital Ab.

Industristöd Ab avses överta Business Finland Venture Capital Ab:s nuvarande verksamhet som hänförs sig till statligt stöd. Dessutom kan det senare inom ramen för koncernens uppgift uppstå behov av enskilda beslut om stöd i form av eget kapital eller av en ny stödordning. Eventuella organisationsändringar som är separata från den omstrukturering som avses ovan genomförs av Finlands Industriinvestering Ab och Industristöd Ab genom självständigt affärsbeslut. Finlands Industriinvestering Ab och Industristöd Ab bedömer själva behovet av eventuella omorganiseringar av personalen.

Investeringsvolymen för Industristöd Ab, dotterbolaget som har i uppgift att bevilja stöd, varierar sannolikt mycket från år till år. Antalet investeringar som Industristöd Ab gör per år

blir mycket litet i förhållande till koncernens årliga investeringsvolym, eftersom det primära målet för koncernens verksamhet är att kanalisera finansiering till riskkapitalmarknaden på marknadsvillkor. Därför är det viktigt att personal som är anställd hos Industristöd Ab kan delta i beredningen av moderbolagets projekt på marknadsvillkor under lugnare perioder. Detta skapar förutsättningar för en effektiv verksamhet och för att personalens kompetens och motivation bevaras.

4.1.2 Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av omstruktureringen bedöms bli positiva. Genom omstruktureringen får statens kapitalinvestorare en effektivare verksamhet och synergieffekt uppnås till ett belopp av en miljon euro 2024, fem miljoner euro 2025 och sex miljoner euro 2026. Enligt prognoserna förverkligas de årliga synergieffekterna så gott som fullt ut från ingången av 2026. Synergieffekterna uppnås bland annat genom bortfallande kostnader inom kategorierna personal, beredning av finansieringsbeslut och tjänster. När bolaget inleder sin verksamhet i början av 2025 beräknas bolagets likvida medel uppgå till cirka 650 miljoner euro och bolagets gällande investeringsåtaganden till cirka 750 miljoner euro. Med beaktande av besluten om ytterligare kapitalisering, vilka fattades den 16 april 2024 efter ramförhandlingarna, kan de tre första verksamhetsårens årliga investeringar uppskattas uppgå till cirka 250–400 miljoner euro.

Beslut av relevans för de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för Finlands Industriinvestering-koncernen är beslutet att dra in Business Finland Venture Capital Ab:s årliga budgetfinansiering, beslutet att de aktier i Neste Abp som Klimatfonden Ab äger ska överföras tillbaka till statsrådets kansli och beslutet i den andra tilläggsbudgeten för 2023 att återta det reservationsanslag på 100 miljoner euro (3 år) som beviljades Klimatfonden Ab i den kompletterande budgeten för 2023. Klimatfonden Ab:s aktier i Neste Abp (8,3 procent) överfördes till statsrådets kansli i september 2023. Finansieringen av Klimatfondens operativa verksamhet har till väsentliga delar grundat sig på vinstutdelning på Neste Ab:s aktier, vilken hädanefter intäktsförs direkt till staten. Dessutom medför överföringen att Klimatfonden Ab ska betala cirka 149 miljoner euro i skatt på överlåtelsevinst. Av ovannämnda åtgärder följer att de bolagstillgångar som övergår i Finlands Industriinvestering Ab:s ägo krymper betydligt.

Genom omstruktureringen koncentreras all statlig kapitalinvesteringsverksamhet på marknadsvillkor till Finlands Industriinvestering Ab. Den verksamhet som hänför sig till statligt stöd koncentreras å sin sida till Finlands Industriinvestering Ab:s helägda dotterbolag Industristöd Ab. Att också finansieringen på marknadsvillkor för en ren omställning koncentreras till ett enda bolag bedöms skapa bättre förutsättningar att uppnå de effektivitetsvinster som skrivits in i regeringsprogrammet.

De ekonomiska konsekvenserna med hänsyn till de företag som är verksamma på marknaden och deras finansieringsbehov är beroende av hurudant kapital som den blivande Finlands industriinvestering-koncernen har disponibelt. Skulle omstruktureringen medföra att beloppen av eget kapital minskar betydligt, blir det svårare att uppnå ett slutresultat som med största möjliga verkningsfullhet uppfyller den nya industripolitiska målsättning och de finansieringsbehov med avseende på företagstillväxt som står inskrivna i regeringsprogrammet. Beslutet att kapitalisera bolaget med ytterligare 300 miljoner euro, som fattades vid ramförhandlingarna den 16 april 2024, ger dock koncernen större handlingskraft när det gäller de mål som ställts upp i regeringsprogrammet. Koncernens disponibla medel kan dessutom utökas genom att de finansieringsmöjligheter som Europeiska unionen erbjuder utnyttjas i större utsträckning och nya finansieringslösningar tas i bruk, till exempel marknadsbaserad finansiering i form av främmande kapital.

4.1.3 Konsekvenser med avseende på finansieringen för en ren omställning

I februari 2024 lade Europeiska kommissionen fram ett nytt förslag till EU:s klimatmål för 2040. Kommissionen rekommenderar att nettoutsläppen av växthusgaser i EU minskar med 90 procent jämfört med 1990 års nivåer. Målet baserar sig både på åtaganden enligt Parisavtalet och på EU:s egen klimatlag. Målet för 2040 gäller parallellt med de redan gällande målen för 2030 och 2050. Jämförelseåret för alla dessa mål är 1990. Till 2030 gäller målet att minska utsläppen med minst 55 procent, och 2050 bör EU vara klimatneutralt. I det nya klimatmålet för 2040 betonas betydelsen av investeringar.

Vid FN:s klimatkonferens i Dubai i december 2023 fattades ett beslut genom vilket de signerande staterna tillkännagav sin avsikt att skyndsamt vidta åtgärder på kort sikt och systematiskt slopa fossila bränslen till fördel för klimatneutrala energisystem.

En ren omställning bedöms vara en av de viktigaste drivkrafterna för industriell omställning under de kommande årtiondena. Möjligheterna för Finland på detta område är betydande. Det har uppstått ett omfattande antal investeringsavsikter i den privata sektorn i Finland. I datasammanställningen Dataikkuna som produceras av Finlands näringsliv rf (EK) visas samlade investeringsprojekt inom i huvudsak anläggningar och infrastruktur varav vissa överskrider 200 miljarder euro (EK 12/2023). Om projekten genomförs kommer de att ha betydande konsekvenser för Finlands tillväxt, export, sysselsättning, förädlingsvärde och konkurrenskraft. Preliminärt uppskattas emellertid endast 10 procent av projekten vara sådana som de facto kan samla in finansiering från marknaden. Största sannolikheten till marknadsmisslyckande finns i s.k. offtake-projekt där man tillvaratar ren energi som utgör överproduktion. Framöver kan det finnas skäl för staten att medfinansiera bl.a. detta slags nya projekt i industriell skala.

Enligt uppgifter från början av 2023 verkar investeringsvågen i Finland vara på väg att avta eller till och med stanna upp. Orsaken till att investeringstakten avtar är priset på och tillgången till finansiering samt inflationen (rapport: Mustat joutsenet vihreän siirtymän investointien kiihdytyskaistalla, AFRY 5/2023). Denna nedgång avspeglar sig dock inte på planeringen av projekt; antalet förfaranden för miljökonsekvensbedömning (MKB) är fortfarande rekordhögt. Största delen av investeringsvolymen (ca 150 miljarder euro) är inriktad på aktörer som främjar en ren omställning, såsom elproduktion och eldistribution, vilka främjar också fabriksinvesteringar om de realiseras. Skulle emellertid investeringarna i ren industri inte framskrida finns det en risk för att investeringarna i ren energi genomförs i betydligt mindre skala och långsammare, varvid Finlands attraktionskraft för investerare minskar betydligt (Klimatfondens marknadsanalys 12/2023)

De investeringar som behövs inom industri och energiproduktion i Finland för att målet om klimatneutralitet ska uppnås har beräknats uppgå till tiotals miljarder euro fram till 2035 (Kolneutralt Finland 2035 – klimat- och energipolitiska åtgärder och verkningar, Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2021:62, presentationsblad på svenska). I fråga om finansieringen för en ren omställning har ett marknadsmisslyckande identifierats i synnerhet när det gäller att införa ny teknik som gör produktionsprocesserna hållbarare och skala upp tekniken till industriell skala. Kommersialiseringsfaser som dessa är ofta förenade med osäkerhetsfaktorer, vilka på finansmarknaden har ett pris som avskräcker investeringar. Ett annat konstaterat marknadsmisslyckande i tillgången till finansiering gäller det skede då nya hållbara lösningar ska utvecklas, testas och lanseras på marknaden (Finansiering av grön omställning som en del av tillväxtpolitiken, Arbets- och näringsministeriets publikationer 2022:41, presentationsblad på svenska). I regel är det marknaden som ska sköta finansieringen av investeringar i grön

omställning. Även så bedöms offentlig finansiering ha en styrande roll när det gäller att påskynda klimatvänliga lösningar och investeringar, som riskdelare och katalysator för privat finansiering.

Cyklerna på finansmarknaden är alltså utmanande när det gäller kapitaltunga projekt för ren omställning. Osäkerheten och de svaga ekonomiska utsikterna gör investeringarna mer försiktiga. Samtidigt pågår en exceptionell internationell konkurrens om stora investeringar som stärker konkurrenskraften, och den kritiska fasen verkar infalla under en period på några år under närmaste framtid. Parallellt med den skärpta internationella konkurrensen om investeringsstöd är Finlands viktigaste offentliga finansieringskällor som på senaste tid påskyndat den rena omställningen, såsom RRF-finansieringen och energistöden, på väg att ta slut eller krympa till en bråkdel jämfört med tidigare. När finansieringen i form av understöd minskar ökar efterfrågan på annan finansiering. (Klimatfondens marknadsanalys 12/2023)

För Finlands industripolitik är det ytterst viktigt att man lyckas utveckla kärnteknik med högt förädlingsvärde. Tillgångar med högre förädlingsvärde skapar först och främst fler arbetstillfällen, både direkt och genom annan affärsverksamhet som gagnar värdekedjan. Klimatteknikens utvecklingsbana dras med finansiella flaskhalsar i fasen när teknik ska kommersialiseras från forskning till pilotprojekt samt i fasen för anläggningar som är de första av sitt slag (FOAK, en. *first-of-a-kind*) och där man för första gången skalar upp produktionen i industriell skala. På grund av de höga kapitalkostnaderna är flaskhalsarna särskilt utmanande i FOAK-fasen. Om Finland inte lyckas attrahera kapitaltunga investeringar i sektorer med högt förädlingsvärde, kan tillväxt-, sysselsättnings- och exportverkningarna bli en bråkdel av de nuvarande möjligheterna. (Klimatfondens marknadsanalys 12/2023)

Arbets- och näringsministeriet bedömer att om finansieringen för en ren omställning beaktas tillräckligt inom den avsedda koncernen, kommer den finansieringsverksamhet som påskyndar investeringsvägen för en ren omställning att fortsätta på ett sätt som höjer förädlingsvärdet. Målet är att öka andelen privata finansiering och EU-finansiering i projekten. I detta fall kan de ekonomiska konsekvenserna för påskyndandet av de möjligheter som en ren omställning medför bedömas vara åtminstone neutrala, eventuellt till och med positiva.

Finlands Industriinvestering Ab har i sitt utlåtande till finansutskottet den 28 september 2023 konstaterat att tillgångarna i den nya Finlands Industriinvestering- koncernen inte räcker till för att upprätthålla den nuvarande Klimatfondens volym inom ren omställning. Detta bedöms öka behovet att finansiera den rena omställningen via andra offentliga aktörer.

Av Klimatfondens medel för offentlig finansiering i form av lån ämnade att främja en ren omställning har cirka 500 miljoner euro skurits bort över nästa fyraårsperiod. Framöver avses Finlands Industriinvestering-koncernen ansvara för den statliga kapital- och fondinvesteringsverksamhet vars syfte är att påskynda en ren omställning. Om man vill säkerställa en oförändrad volym för den statliga finansiering som anvisas för att påskynda en ren omställning, måste det nya bolagets strategiska prioriteringar och finansieringskriterier fastställas och styras i enlighet med detta och tillräcklig finansiering finnas för investeringar, antingen extern finansiering eller budgetfinansiering. (Finlands industriinvestering Ab:s yttrande till finansutskottet den 28 september 2023)

4.1.4 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Ett av de viktigaste målen för Petteri Orpos regering är att styra in Finland på en hållbar tillväxtbana. Detta förutsätter att utgifterna i den offentliga sektorn synas och nedskärningar görs. I de omstruktureringar som nu föreslås struktureras fyra separata statsbolag om så att

slutresultatet blir två bolag. Syftet med arrangemanget är att uppnå synergieffekter och effektivitetsvinster, samt att eliminera operativa överlappningar i de samgående bolagen och i övergripande mening göra verksamheten effektivare. Arrangemanget bedöms inverka positivt på de offentliga finanserna.

I lagarna om Finlands Industriinvestering Ab och Industristöd Ab föreslås inga uttryckliga bestämmelser om täckande av förluster eller beviljande av anslag. Ur ägarens synvinkel har dessa åtgärder exceptionell karaktär och kan tillgripas vid behov. Till exempel storskaliga industripolitiska uppdrag av statsrådet kan i regel inte genomföras utan kapitaltillskott om man inte vill äventyra den nya koncernens grundläggande uppgift på riskkapitalmarknaden och som industripolitiskt instrument.

Enligt 2 § 1 mom. i den gällande lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab (1352/1999) ska bolagets verksamhet vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt. Enligt propositionen föreslås momentet inledas med ett krav på att bolaget ska drivas på marknadsvillkor. En motsvarande bestämmelse finns i 2 § 2 mom. i statsrådets förordning om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab (54/2014). Tillägget ändrar inte bolagets verksamhetsprinciper jämfört med nuläget, men understryker utgångspunkten att företagets verksamhet ska vara självbärande så att kapitaltillskott från staten i regel inte behövs. Det befäster dessutom principen om att bolaget drivs på marknaden och dess verksamhet inte får snedvrida verksamhetsvillkoren för privata bolag i branschen. Vad som utgör marknadsvillkor definieras i enlighet med principerna i EU:s regler om statligt stöd. För närvarande finns det cirka 80 privata riskkapitalbolag på marknaden. Bolaget har på ett sätt som är typiskt för bolag med statliga specialuppgifter en lagstadgad uppgift som tillsammans med den ovannämnda bestämmelsen innebär att bolagets primära syfte dock inte är att generera vinst på det sätt som avses i I kap. 5 § i aktiebolagslagen.

Vid ramförhandlingarna 2024 utökade regeringen möjligheterna för den nya Finlands industriinvestering-koncernen att investera i industriella projekt med ett kapitaltillskott på 300 miljoner euro. Åtgärden genomförs genom att statens investeringstillgångar omfördelas.

4.1.5 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Av ikraftträdandet av de föreslagna lagarna och genomförandet av omstruktureringen följer att Business Finland Venture Capital Ab, som ägs av Innovationsfinansieringsverket Business Finland, övergår direkt i Finlands Industriinvestering Ab:s ägo och bolagets namn ändras till Industristöd Ab. Dock föreslås arbets- och näringsministeriet fortsättningsvis ha styrningsansvaret för skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter, dvs. kapitalinvesteringar som inbegriper statligt stöd, vid det för beviljande av stöd avsedda dotterbolaget Industristöd Ab. Arbets- och näringsministeriet ska fortsättningsvis ansvara för uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt och som hänför sig till avbrytande och återkrav av utbetalningar av statligt stöd.

Genom den förordningsändring som gäller arbets- och näringsministeriets uppgifter har Utbildningsstyrelsens styrningsansvar över Oppiva Invest Oy slopat och bolaget övergår till att lyda under arbets- och näringsministeriets ägarstyrning med sikte på nedläggningsåtgärder. Nedläggningen av bolaget medför att de resurser som upptas av ägarstyrningen frigörs. Som en konsekvens av omstruktureringarna upphör Klimatfondens, inklusive placeringsrådets, verksamhet. Placeringsrådet består av företrädare för olika ministerier. Också ägarstyrningsresurserna vid Klimatfonden frigörs som ett resultat av omstruktureringarna. Finlands Industriinvestering Ab har Tesi Advisory Board (TAB) som rådgivande organ med

ansvar för bl.a. bolagets samhällsrelationer. Det är motiverat att TAB fortsätter i den nya koncernen.

4.2.6. Samhälleliga konsekvenser

Resultatet av de föreslagna omstruktureringarna är att statens kapitalinvestor bildar en tydligare helhet. Vilket genomslag bolagets verksamhet får är en nyckelfaktor när det gäller att bedöma de samhälleliga konsekvenserna. I takt med att verksamheten i allt högre grad blir förenlig med principen om ett enda serviceställe förbättras också förutsättningarna för företagen att få och utnyttja finansiering. Den föreslagna organisationslagstiftningen har dock ingen direkt inverkan på regleringsbördan.

Tack vare den ökade investeringsvolym som omstruktureringarna möjliggör kan Finlands Industriinvestering Ab fullgöra sin nuvarande huvuduppgift att ge finländska företag i tillväxtfasen tillgång till finansiering i större omfattning än hittills. Detta förbättrar tillgången till kapital på den finländska finansmarknaden då man jämför med europeiska konkurrentländer. Större investeringsvolym kan också inverka positivt på Finlands Industriinvestering Ab:s förutsättningar att fullgöra sina industripolitiska specialuppgifter, såsom att utveckla strategiska branscher, främja betydande projekt i industriell skala, attrahera utländska investeringar till Finland samt kanalisera privat kapital till marknaden.

Att statens kapitalinvesteringsverksamhet sköts av en aktör i stället för fyra möjliggör också en behändigare och tydligare finansieringsplattform med tanke på eventuella framtida kärnområden, såsom produkter med dubbla användningsområden, försvarsteknik, mittelstandföretag eller projekt i industriell skala.

De aktörer som är med i den övervägda sammanslagningen fullgör nu sin uppgift på olika områden av marknaden, med olika utgångspunkter och med olika metoder. Det att statens kapitalinvesteringsverksamhet koncentreras hos en aktör som följer motsvarande verksamhetsprinciper som en normal kapitalinvestor som agerar på marknadsvillkor sänder en tydlig signal till marknaden om på vilka villkor och enligt vilka principer staten bedriver kapitalinvesteringsverksamhet.

De samhälleliga konsekvenserna bedöms vara negativa i viss utsträckning inom branscher för vilka det inte längre anvisas resurser till följd av den omlagda verksamheten, eller för vilka resurserna minskas. De föreslagna omstruktureringarna har till exempel som slutresultat att Oppiva Invest Oy läggs ned. Framöver ska de medel som hittills anvisats för Oppiva Invest Ab:s verksamhet användas för Finlands Industriinvestering Ab:s nya uppgift. Det bedöms att utveckling av lärmiljöerna inom yrkesutbildningen och främjande av utbildningsexport kommer att ha en betydligt mindre roll i den uppgiften jämfört med nuläget. Den nya koncernens investeringar bedöms dock tillfalla ett bredare fält av utbildningsaktörer i form av företag inom utbildningssektorn ("edutech") samt processer som utvecklar både utbildningen och kompetensen i de mottagande företagen och i branscherna med högsta tillväxtfart i Finland.

Finlands Industriinvestering Ab har temat ren omställning som ett av sina nuvarande investeringsteman. Därtill är avsikten att det kapitaltillskott som anvisades bolaget vid ramförhandlingarna våren 2024 ska riktas till industriella investeringsprojekt som kan bedömas bidra till att främja en ren omställning till Finland. Att genom ett aktivt ägande införliva ansvarsfullhet och hållbarhet som verksamhetsprinciper i målbolagen för Finlands Industriinvestering Ab är ett viktigt delområde i det nuvarande bolagets strategi. Genom detta ägande hjälper bolaget alltså redan sina målbolag mot en ren omställning.

Verksamhetsmodellen för Finlands industriinvestering Ab skiljer sig från Klimatfonden Ab:s i att också investeringsverksamheten för en ren omställning är vinstdriven.

Likaså, om omstrukturerings- och nya koncernens strategi medför att Business Finland Venture Capital Ab:s kapitalutbud för företag i tidig fas blir betydligt mindre eller mindre diversifierat, kan riskkapitalmarknaden för företag i tidig fas påverkas. Det finns dock inte längre några betydande kapitalflaskhalsar på riskkapitalmarknaden för tidig fas (sådd och tidig venture-fas) som skulle fordra sådana omfattande nya finansieringslösningar som inbegriper offentligt stöd. På motsvarande sätt, om Finlands Industriinvestering Ab:s investeringar i den mognare fasens riskkapitalfonder och tillväxtfonder minskar i en betydande och genomgripande omfattning, inverkar det negativt på tillgången till finansiering i form av eget kapital i Finland och på nya fonders marknadstillträde och storlek.

4.2.7 Miljökonsekvenser

Miljökonsekvenserna beror till stor del på hur statens investeringar i form av hållbarhetsfrämjande finansiering ordnas i den nya koncernen. Om investeringar i ren omställning får mindre plats i bolagets verksamhet än i nuläget, blir miljökonsekvenserna sannolikt negativa. Området miljöteknik hör till de mest utvecklingsintensiva teknikområdena i dagens värld, och nya genombrott kan komma från olika delar av världen. Detta innebär höga krav på att investeringsverksamhet bedrivs forsknings- och faktabaserat. Den nya Finlands industriinvestering-koncernen fortsätter att investera ansvarsfullt och genomslagsinriktat i alla sina investeringsklasser. Bolaget har som avsikt att påskynda investeringar som bidrar till en övergång till en miljökonsummare, hållbar näringsverksamhet.

Klimatfonden har varit en investerare i samhällsutvecklande syfte med den uttryckliga uppgiften att bidra till bekämpningen av klimatförändringen och påskyndandet av koldioxidsnål industri i Finland. Klimatfonden har också kunnat delta i sådana digitaliseringsprojekt som inte har något samband med bekämpningen av klimatförändringen och påskyndandet av koldioxidsnålhet inom industrin, förutsatt att deras miljökonsekvenser är åtminstone neutrala och att de kan ge betydande samhällsliga fördelar av annat slag. Klimatfonden är också det enda bolaget med specialuppgifter vars mål har varit att effektivisera användningen av naturresurser och främja den biologiska mångfalden.

I Klimatfondens finansieringsbeslut har betydande negativa miljökonsekvenser inte varit tillåtna och fondens investeringar har inte fått orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden. Kriterier som fonden tillämpat för att välja investeringsobjekt och fastställa prioriteringsordningen för sina finansieringsbeslut har varit till exempel potential för utsläppsminskning samt andra samhällsliga konsekvenser.

Innan NESTE-aktierna i Klimatfondens balansräkning överfördes tillbaka till statens direkta ägo, eftersträvade bolaget en årlig volym för sina finansieringsbeslut på 130 miljoner euro åren 2023–2026. I det fallet hade Klimatfondens finansieringsvolym varit över 500 miljoner euro under en fyraårsperiod och medlen hade allokerats till att öka koldioxidhandavtrycket. Om det kapital som är tillgängligt för investeringar i ren omställning är mindre i det nya bolaget och om påverkansinvesteringarna i ren omställning får mindre plats i regleringen och i det nya bolagets verksamhet jämfört med nuläget, kan miljökonsekvenserna av omstrukturerings- och nya koncernens strategi förväntas vara negativa.

Dock bedömer Finlands Industriinvestering Ab att cirka 70 procent av dess portföljer för direktinvesteringar är inriktade på projekt som främjar en ren omställning. Dessutom har bolaget instrument som i vissa noggrant övervägda situationer möjliggör fortsatt finansiering av projekt

i Klimatfondens portfölj. Klimatfonden har än så länge inte fattat några beslut om fortsatt finansiering, så när det gäller möjligheten till fortsatt finansiering kan miljökonsekvenserna av sammanslagningen i viss utsträckning bedömas vara positiva. Klimatfonden och Finlands industriinvestering Ab bedömer i nära samråd med varandra eventuella behov av fortsatt finansiering för de finansieringsbeslut som fattas under övergångsperioden 2024. Ett ytterligare mål är att katalysera mer privat finansiering och EU-finansiering till projekt och målföretag.

Genom ett aktivt ägande och till exempel påverkansarbete gentemot regeringen strävar Finlands industriinvestering Ab dessutom efter att förankra bästa hållbarhetsfrämjande praxis i sina målbolag. Bolaget arbetar också allmänt för hållbara tillvägagångssätt och ökade kunskaper om hållbarhet på marknaden, bl.a. genom att tillhandahålla marknadsaktörerna stödverktyg för deras utvecklingsarbete. Framöver kan Finlands industriinvestering Ab:s befintliga datamodeller dessutom användas inom företagssektorns alla verksamhetsområden för att följa och främja utvecklingen i fråga om hållbarhet.

Viktigt med tanke på klimatkonsekvenserna är också att hjälpa företag som belastar miljön att bli miljöskonsammare. Att endast investera i företag som redan är "rena" har förmodligen inte samma klimateffekt som att investera i företag som håller på att lägga om sin verksamhet så att den blir skonsammare för miljön. Det är mycket sannolikt att den privata finansierings- och kapitalmarknaden konkurrerar mer om gröna projekt förenliga med EU:s taxonomi än om finansiering från de företag som försöker komma in på marknaden i fråga. Det senare tillvägagångssättet gagnar sannolikt de allmänna klimatmålen bättre.

5 Alternativa handlingsvägar

En annan genomförandelösning som studerats som huvudsakligt alternativ är att arrangemanget genomförs i två steg; först koncentreras de berörda bolagen under Finlands Industriinvestering Ab och sedan ses deras strategier och prioriteringar över genom ägarstyrning. Ett alternativ har också varit att bolagsstrukturen ändras så att verksamhet som inbegriper statligt stöd införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. Det skulle också vara möjligt att upphöra med sådan kapitalinvestering som inbegriper stöd eller skilja åt den avsedda Finlands Industriinvestering Ab-koncernen från investeringar som inbegriper statligt stöd, men dessa alternativ uppfyller inte alla de föresatser som ingår i skrivningen i regeringsprogrammet.

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Enligt regeringsprogrammet ska Klimatfonden Ab, Business Finland Venture Capital Ab och Oppiva Invest Oy införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. För vart och ett av de bolag som ska införlivas med Finlands Industriinvestering Ab har flera alternativ studerats. Det enskilda bolaget kan fusioneras med Finlands Industriinvestering eller bli ett dotterbolag till Finlands Industriinvestering. Det skulle också vara möjligt att en del av bolagets affärsverksamhet överförs till Finlands Industriinvestering genom verksamhetsöverlåtelse eller att bolaget delas upp t.ex. i ett bolag som drivs på marknadsvillkor och ett bolag som fungerar enligt villkoren för statligt stöd, så att det andra av bolagen fusioneras med Finlands Industriinvestering. Nedan förklaras de tre huvudsakliga alternativen och hur vart och ett av dem skulle genomföras. Det första är att bolagen placeras under Finlands Industriinvestering som dotterbolag, det andra är att de fusioneras med Finlands Industriinvestering genom absorptionsfusion och det tredje är en systerbolagsmodell där staten bibehåller två separata bolag i direkt ägo.

Det första alternativet är ett arrangemang där alla aktier i Klimatfonden Ab, Business Finland Venture Capital Ab och Oppiva Invest Oy överförs i Finlands Industriinvestering Ab:s ägo. Lagen om Klimatfonden Ab och lagen om Business Finland Venture Capital ses över på det sätt

som ägarbytet förutsätter. Finlands Industriinvestering Ab styr den marknadsmässiga verksamheten inom koncernen. Arbets- och näringsministeriet styr Klimatfondens och Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet som hänför sig till statligt stöd. Den budgetlag som gäller Oppiva Invest Oy beaktas som ett led i översynen av lagen om Finlands Industriinvestering Ab så att användningsändamålet för Oppiva Invest Oy:s medel kan definieras om till att bli förenligt med målen i regeringsprogrammet. Den industripolitiska uppgiften förstärks och prioriteringarna inom koncernbolagen omdefinieras via ägarstyrning – den styrning som arbets- och näringsministeriet utövar över Finlands Industriinvestering och den styrning som Finlands Industriinvestering Ab utövar över sina dotterbolag. I detta alternativ fullföljs föresatserna i regeringsprogrammet i två steg. Först samlas bolagen i Finlands Industriinvestering Ab, därefter ses koncernbolagens uppgifter och prioriteringar över med ägarstyrningsmedel, t.ex. styrningsbrev och anvisningar. Om det under den efterföljande fortsatta beredningen visar sig att en fungerande koncern förutsätter en bolagsrättslig sammanslagning av bolagen i koncernen, genomförs de eventuella lagändringar som behövs med hjälp av ett annat lagstiftningsprojekt. I detta alternativ finns det förutsättningar för noggrannare konsekvensbedömning och samråd med intressentgrupper kring frågan om förstärkandet av den industripolitiska uppgiften och omdefinieringen av prioriteringarna. Samtidigt kan beredningen av sammanslagningen dra ut på tiden, och en lösning som bygger på att det fortsättningsvis finns flera olika bolag kan dessutom försämra synergieffekterna och effektivitetsvinsterna av arrangemanget.

Ett annat alternativ är ett arrangemang där alla bolag införlivas med Finlands Industriinvestering Ab genom absorptionsfusion. Lagen om Finlands Industriinvestering Ab ändras så att bolaget får de offentliga förvaltningsuppgifter som gäller beviljande av och tillsyn över statligt stöd. Detta alternativ ger de största synergieffekterna och effektivitetsvinsterna, eftersom all verksamhet samlas i samma bolag. I den juridiska utredning som framtagits för alternativet konstateras det att arrangemanget är möjligt inom ramen för nationell lagstiftning och EU:s regler om statligt stöd. I arbets- och näringsministeriets bedömning medför arrangemanget att lagen om offentlig upphandling och koncession blir tillämplig på all den verksamhet som Finlands Industriinvestering Ab bedriver, vilket bolaget bedömer ha en väsentlig negativ inverkan på investeringsverksamheten på marknadsvillkor. Bolaget bedömer dessutom att rollen som statsstödsmyndighet skulle vara bolaget till skada på den internationella finansmarknaden. Beredarna studerade också ett alternativ där man avstår från beviljandet av statligt stöd, i vilket fall absorptionsfusionen kan genomföras utan att Finlands Industriinvestering Ab ges någon offentlig förvaltningsuppgift. Riskerna med det alternativet ansågs vara bl.a. de fusionerade bolagens ansvar och skyldigheter som Finlands Industriinvestering övertar samt det att verktygslådan blir ett verktyg fattigare när statsstödsinstrument inte längre ingår i den. Dessutom har Business Finland Venture Capital Ab redan gjort investeringar som inbegriper statligt stöd, vilket skulle förutsätta att giltigheten för den lag som gäller bolaget förlängs och att bolaget fortsätter existera åtminstone i den omfattning som rör det statliga stödet. Detta skulle innebära att det fortsättningsvis finns ett aktiebolag som antingen staten eller Finlands Industriinvestering äger.

Det tredje alternativet är att den verksamhet som hänför sig till statligt stöd hos bolagen Business Finland Venture Capital Ab och Klimatfonden Ab slås samman genom att bolagen fusioneras med varandra, medan deras verksamhet på marknadsvillkor överförs till Finlands Industriinvestering Ab genom verksamhetsöverlåtelse. I detta alternativ bildas ett stödbolag vars enda uppgift blir att bevilja statligt stöd. Arbets- och näringsministeriet eller Business Finland är direkt ägare av och sköter ägarstyrningen av bolaget. Finlands Industriinvestering fortsätter med sin verksamhet på marknadsvillkor med beaktande av de nya prioriteringar som skrivits in i regeringsprogrammet. Detta alternativ innebär klarare villkor för Finlands Industriinvestering Ab och stödbolaget med hänsyn till såväl grundlagen som EU:s regler om

statligt stöd, men det motsvarar inte helt det i regeringsprogrammet givna uppdraget att koncentrera verksamheten helt och hållet, eftersom det bolag som beviljar statligt stöd blir i statens direkta ägo utanför Finlands Industriinvestering. Fördelen med denna "syskonbolagsmodell" är att staten i egenskap av enda aktieägare i stödbolaget kan fatta sådana beslut av en aktieägare som avses i 5 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen. I det arrangemang som nu föreslås äger Finlands Industriinvestering Ab aktiestocken i stödbolaget. Enligt förslaget ska arbets- och näringsministeriet ansvara för styrningen av de funktioner i stödbolaget som hänför sig till statligt stöd, varvid Finlands Industriinvestering Ab inte får ingripa i hur dotterbolaget sköter dessa funktioner. Av detta följer att Finlands Industriinvestering Ab inte heller kan fatta aktieägarbeslut om investeringar som inbegriper statligt stöd.

Vid beredningen har man också bedömt ett alternativ där det dotterbolag som beviljar statligt stöd bibehåller möjligheten att bedriva verksamhet på marknadsvillkor. Detta alternativ grundar sig bl.a. på att samma organisation flexibelt kan fortsätta finansiera investeringar i situationer där det är lämpligare att finansiering som ursprungligen inbegripit statligt stöd beviljas på marknadsvillkor i den andra finansieringsomgången. Det kan också hända att man vid beredningen av en investering konstaterar att det saknas grunder för en investering som inbegriper statligt stöd, eller att kunden själv kommer fram till att finansiering på marknadsvillkor är bättre lämpad för kundens behov. Eftersom dotterbolaget inte kan bevilja finansiering på marknadsvillkor, bör beredningen av en halvfärdig investering i detta alternativ överföras till moderbolaget, vilket ur kundens synvinkel kan försvåra och fördröja investeringsbeslutet. Att utesluta möjligheten till marknadsmässig verksamhet för dotterbolaget har motiverats med att det skapar en tydlig arbetsfördelning mellan moderbolag och dotterbolag och möjliggör en effektiv fördelning av de personalresurser och det kapital som följer därav. Att armlängdsprincipen upprätthålls i dotterbolaget bedömdes dessutom leda till en situation där dotterbolaget måste ha tillräckliga resurser för att drivas på marknadsvillkor, varvid effektivitetsvinsterna av arrangemanget hade blivit mindre. Med beaktande av de olika aspekterna kom man vid beredningen fram till att en enkel indelning i ett moderbolag som tillhandahåller finansiering på marknadsvillkor och ett dotterbolag som tillhandahåller finansiering som inbegriper statligt stöd är den mest motiverade lösningen med hänsyn till en effektiv resursanvändning och en tydlig koncernverksamhet. Då uppnås de skrivningar i regeringsprogrammet som gäller arrangemangets tydlighet och effektivitet bäst. Det föreslagna arrangemanget är också en tydligare lösning med tanke på Europeiska unionens regler om statligt stöd, som förutsätter att korssubventionering utesluts.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Motsvarande arrangemang har genomförts i flera av Europeiska unionens medlemsstater. Exempelvis gällde Europeiska kommissionens beslut SA.36061 en planerad specialfinansieringskoncern med namnet British Business Bank i Storbritannien. Koncernen var strukturerad så att moderbolaget, som ägde tre dotterbolag, ägdes direkt av staten. Moderbolaget hade ingen marknadsverksamhet, utan denna var organiserad via dess dotterbolag. Det kommersiella dotterbolaget drevs helt och hållet marknadsmässigt, inklusive kapitaliseringen; bolaget omfattades av ett marknadsmässigt avkastningskrav och drevs på kommersiella villkor, separat från den icke-marknadsmässiga verksamheten. Det befullmäktigade dotterbolaget var däremot inte avsett att kapitaliseras på marknadsvillkor, eftersom staten inte förväntade sig någon marknadsmässig avkastning på sin investering. Det befullmäktigade dotterbolaget var verksamt på marknaden i vissa på förhand definierade situationer av marknadsmisslyckande, oftast indirekt via företag som idkade finansiell förmedling, men även direkta investeringar i företag var möjliga. Bolagets finansiering utgjordes till största del av statligt stöd, men en del av finansieringen var marknadsbaserad och avsedd att avhjälpa marknadsmisslyckanden. Det

tredje dotterbolaget var ett servicebolag i vilket den expertis och know-how om små och medelstora företag som tidigare funnits under olika ministerier var samlad. Kapitaliseringen av servicebolaget skedde inte på marknadsvillkor. Bolaget tillhandahöll operativa, administrativa och rådgivande tjänster till Förenade kungarikets regering samt till sitt moderbolag och befullmäktigade systerbolag med avseende på små och medelstora företags finansieringsbehov, men tillhandahöll inga tjänster på marknaden.

Ett annat exempel är kommissionens beslut SA.105087 som gällde inrättandet av Danmarks export- och investeringsfond. Fonden var en ny statligt helägd sammanslutning som bildades genom att tre befintliga danska sammanslutningar i statlig ägo samlades i gemensam ägo. Omstruktureringen genomfördes så att ett nytt direkt statsägt moderbolag bildades vars enda uppgift i början var att äga sina dotterbolag. De tre befintliga sammanslutningarna omstrukturerades till två dotterbolag under moderbolaget genom att Danmarks tillväxtfond och fonden för gröna investeringar fusionerades i ett dotterbolag och det danska exportkreditbolagets verksamhet överfördes till ett andra dotterbolag. Båda dotterbolagen kunde tillhandahålla såväl finansiering som inbegriper statligt stöd som finansiering på marknadsvillkor enligt principen om marknadsekonomiska aktörer, för att avhjälpa identifierade marknadsmisslyckanden. En snedvridning av konkurrensen förhindrades med hjälp av en serie kriterier i syfte att förhindra att konkurrenter som verkar på marknadsvillkor trängs undan från marknaden (en. *no-crowding-out measures*, åtgärder för att förhindra undanträngning). Kriterierna gällde bl.a. privat finansiering som primär finansieringsform, transparens för finansiering på marknadsvillkor och inrättande av en kanal för klagomål om verksamheten. I det danska arrangemanget minskades inte de samgående bolagens kapital, tvärtom fick de nya bolagen tillskottskapital. Dessutom infördes arrangemang för statsgarantier och skattelättnader.

Kommissionens beslut SA.36904 gällde inrättandet av specialfinansieringsbolaget Single Development Institution i Lettland. Arrangemanget genomfördes genom att tre bolag som helt ägs av den offentliga sektorn slogs samman. Det nya bolaget bedriver verksamhet endast på icke-marknadsmässiga villkor. Lettland åtog sig att underrätta kommissionen om bolaget senare utvidgar sin verksamhet till att omfatta finansiering på marknadsvillkor.

Inrättandet av det portugisiska specialfinansieringsbolaget Banco Português de Fomento behandlades i kommissionens beslut SA.55719. Arrangemanget genomfördes genom att tre bolag som helt ägs av den offentliga sektorn slogs samman. Det nya bolaget tillhandahöll såväl finansiering som inbegriper statligt stöd som finansiering på marknadsvillkor enligt principen om marknadsekonomiska aktörer för att avhjälpa identifierade marknadsmisslyckanden. En snedvridning av konkurrensen förhindrades med hjälp av en serie kriterier i syfte att förhindra att konkurrenter som verkar på marknadsvillkor trängs undan från marknaden (en. *no-crowding-out measures*, åtgärder för att förhindra undanträngning).

Kommissionen har gjort en motsvarande bedömning när det gäller inrättandet av det nederländska finansieringssystemet Invest International (SA.55465) och av utvecklingsbanken Invest-NL (SA.47821). I båda fallen överfördes befintliga investeringsfonder eller andra finansieringsarrangemang till de nybildade bolagen. Kapitaliseringen av bolagen betraktades som statligt stöd, eftersom bolagen inte omfattades av några marknadsmässiga avkastningskrav. Båda bolagen gjorde både marknadsbaserade och icke-marknadsmässiga investeringar och en snedvridning av konkurrensen förhindrades med hjälp av kriterier för att förhindra undanträngning.

Det svenska jämförelsebolaget Saminvest grundades 2016 som statligt kapitalinvesteringsbolag. Saminvest investerar på marknadsvillkor i privata tillväxtfonder. De

offentligt ägda riskkapitalbolagen Inlandsinnovation och Fouriertransform bolagiserades till dotterbolag under Saminvest. Dotterbolagens verksamhet kommer att fusioneras med Saminvest när portföljerna har likviderats. Det finns ingen dokumentation på kommissionens webbplats om en eventuell underrättelse om bildandet av Saminvest.

Närmare uppgifter om ovan nämnda aktörer presenteras i tabell 1.

Tabell 1: Jämförelse av aktörer i jämförelseländerna

Land	Finland	Storbritannien	Lettland	Portugal	Danmark	Nederländerna	Sverige	
Riskkapitalbolag	Finlands Industriinvestering Ab	British Business Bank (BBB)	ALTUM	Banco Português de Fomento	Vækst-fonden	Invest-NL	Saminvest	
Grundat	1995	2014	2015	2020	1992	2020	2016	
Status	Statligt kapitalinvesteringss-bolag	Nationell utvecklingsbank	Statligt finansinstitut för utvecklingsfinansiering	Nationell utvecklingsbank	Statlig investeringsfond	Statligt finansinstitut för utvecklingsfinansiering	Statligt kapitalinvesteringss-bolag	
Typ av företag	Aktiebolag	Aktiebolag	Aktiebolag	Ömsesidigt bolag	Offentligt ägd placeringsfond	Aktiebolag	Aktiebolag, 2 dotterbolag	
Ägande	100 % offentligt	100 % offentligt	100 % offentligt	Offentligt	100 % offentligt	100 % offentligt	100 % offentligt	
Personalstyrka	54	415	100	120	200	130	10 (exkl. anställda vid dotterbolag)	
Investeringar i utländska företag	Nej	Fondplaceringar med vissa förbehåll Inga direkta investeringar	Nej	Nej	Ja	Nej	Inga direktinvesteringar Fondplaceringar kan göras med vissa förbehåll.	
Investera kapitalprocent	Enl. land där mål-företage	0,74 %	1,1 %	0,52 % (De baltiska)	0,11 %	0,9 %	1,19 %	1,1 %

av BNP 2022	t har sin hemvist		länderna tot.)					
	Enl. land där inves- terar- företage t har sin hemvist	0,33 %	1,79 %	0,12 % (De baltiska länderna tot.)	0,03 %	0,86 %	0,66 %	0,82 %

6 Remissvar

Propositionen var på remiss mellan den 10 april och den 8 maj 2024 på den offentliga webbplatsen utlåtande.fi. Sammanlagt 21 remissvar kom in inom utsatt tid, och inom en kort tilläggsfrist lämnades ytterligare 3 remissvar. Propositionen fann brett stöd hos remissinstanserna, som dock framförde olika synpunkter och förbättringsförslag. Utvecklingsbehoven på riskkapitalmarknaden och statens roll i detta utvecklande var ett flitigt kommenterat ämne i remissvaren. En allmän åsikt var att en statlig medverkan på riskkapitalmarknaden är nödvändig, men bör primärt vara inriktad på områden drabbade av marknadsmislyckanden. I vissa remissvar (bl.a. avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli) betonades närings- och industripolitiska investeringar som en central verksamhet för statens koncern med specialuppgifter.

Klimatfondens verksamhet och uppgifter fick positiva kommentarer (Centralhandelskammaren, Teknologiateollisuus ry). Flera remissinstanser uttryckte oro för investeringarna i grön omställning och FOAK-investeringar (en. *first of a kind*). Miljöministeriet kom i sitt utlåtande med förslag på att den industripolitiska strategin ska ges status av styrinstrument för lagstiftningen och på bestämmelser om ett investeringsråd. Miljöministeriet och Klimatfonden föreslog att principen att inte orsaka betydande skada (en. *do no significant harm*) tas in som villkor till lagen. Beslutet som fattats är dock att de föreslagna ändringarna inte tas in i propositionen.

Statsrådets kansli föreslog att bestämmelsen om kapitalisering av bolaget med statliga medel stryks. Finansministeriet föreslog strykningar både av dessa bestämmelser om av bestämmelserna om anslag. Arbets- och näringsministeriet har beslutat att stryka bestämmelserna i fråga ur propositionen. Ministeriet bedömer att en strykning av dessa bestämmelser har den ytterligare fördelen att den avsevärt underlättar behandlingen i kommissionen av den stödanmälan om företagsomstruktureringar som ska göras till EU. Statsrådets kansli överskattade Finlands Industriinvestering Ab:s likvida medel i sitt utlåtande. Denna fråga behandlas inom ramen för arbets- och näringsministeriets kommande ägarstyrning.

Business Finland Venture Capital och Finlands Industriinvestering Ab föreslog att beredningspremisserna för lagen ändras så att BFVC-lagen tas som grund för Industristöd Ab och lagen om Klimatfonden Ab upphävs. Ministeriet har bedömt förslaget och beslutit att anta det, eftersom den föreslagna lösningen förenklar lagstiftandet. I slutberedningen av propositionen har därför den gällande BFVC-lagen använts som grund för lagen om Industristöd Ab.

Vissa remissinstanser ansåg att namnet Industristöd Ab bör omprövas (bl.a. Centralhandelskammaren, Kulta ry). Enligt utlåtandena innebär termen "industri" en alltför stark koppling till en enda bransch. Bolaget ska också verka för t.ex. konstens och kulturens branscher. I detta skede föreslås emellertid ingen ändring av bolagets namn.

Den definition av offentlig förvaltningsuppgift som för närvarande ingår i lagen om Finlands Industristöd Ab och som gäller Business Finland Venture Capital Ab föranledde under remissbehandlingen diskussion om huruvida det över huvud taget är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift. Utrikesministeriet ansåg i sitt yttrande att 124 § i grundlagen inte nödvändigtvis innehåller bestämmelser om beviljande av statligt stöd. Å andra sidan ansågs det vara klart att uppgiften är förenad med ett allmänintresse (justitieministeriets yttrande). För att undanröja denna betydande osäkerhet som gäller statlig verksamhet i form av specialuppgifter har arbets- och näringsministeriet ansett att det finns skäl att begära utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab

1 §. Bolagets syfte. Enligt 1 § i lagförslaget är Industristöd Ab ett bolag som bedriver sådan kapitalinvesteringsverksamhet och finansieringsverksamhet som inbegriper statligt stöd och ansvarar för industripolitiska investeringar som inbegriper statligt stöd. Enligt förslaget är bolagets syfte att främja särskilt finländska små och medelstora företags tillväxt och förnya den finländska industrin och näringsstrukturen. Bolaget föreslås dessutom ha som syfte att påskynda investeringar inom ny teknik och investeringar som bidrar till övergången till en miljökonsammare, hållbar näringsverksamhet, samt att utveckla riskkapitalmarknaden genom att avhjälpa brister i utbudet av finansiering för företag. Förslaget innebär i praktiken att Business Finland Venture Capital Ab:s statsstödsverksamhet fortsätter med ändrade uppgifter och under det nya namnet Industristöd Ab. Bolagets FO-nummer förblir det samma.

I föreslagna ändrade 1 § beaktas Business Finland Venture Capital Ab:s nya roll som dotterbolag till Finlands Industriinvestering Ab (Industristöd Ab), som övertar all verksamhet som hänför sig till statligt stöd av de aktiebolag som deltar i fusionen baserad på regeringsprogrammet. Föreslagna Industristöd Ab fattar endast beslut om investeringar och finansiering som inbegriper statligt stöd. Bolaget avses inrikta sitt statliga stöd på de nuvarande verksamhetsområdena för Finlands Industriinvestering Ab, Business Finland Venture Capital Ab och Klimatfonden Ab. Lagförslagets 1 § motsvarar de allmänna mål i regeringsprogrammet som gäller att främja ny teknik och påskynda investeringar som bidrar till övergången till en miljökonsammare, hållbar näringsverksamhet. Ett av Industristöd Ab:s syften avses fortsättningsvis vara att möjliggöra och påskynda uppskalningar till industriell skala i den tidiga fasen, med målet att det ska uppstå teknikbaserad och industriell verksamhet med högt förädlingsvärde i Finland.

2 §. Bolagets uppgifter. I paragrafens 1 mom. föreslås fem punkter med uppgifter för att bolagets syfte ska fullföljas. Enligt 1 punkten ska bolaget bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mezzaninfinansiering; enligt 2 punkten kan bolaget inrätta samt investera i fonder.

Enligt 1 mom. 3 punkten ska bolaget för att uppnå det syfte som anges i 1 § bevilja borgen till enskilda som investerar i kapitalfonder. Bestämmelsen i fråga finns för närvarande i 2 § 1 mom. i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab. Enligt lagförslaget tas den in i verktygslådan som en av Industristöd Ab:s uppgifter enligt 2 § när lagen om Business

Finland Venture Capital Ab upphävs. Ur operativ synvinkel ska Industristöd Ab fortsättningsvis ha ett allsidigt urval investerings- och finansieringsinstrument för att uppnå det syfte som anges i 1 §. Detta möjliggör en verksamhet som i olika situationer är operativt flexibel, men ändå alltid bunden till villkoren för statligt stöd i enlighet med bolagets syfte.

Enligt 4 punkten ska bolaget delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument. Det är fråga om att delta i finansieringsinstrument med belopp som inbegriper statligt stöd, med syftet att unionens finansiering ska allokeras till förmån för Finland eller finländska aktörer. Bolaget avses kunna agera verktyg för kanalisering eller förvaltning av EU-finansiering eller delta som medinvestorare. Deltagandet i Europeiska unionens finansieringsinstrument omfattar också att tillhandahålla finansieringsinstrumenten motfinansiering som inbegriper statligt stöd.

Enligt 1 mom. 5 punkten kan bolaget köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom. Bestämmelsen motsvaras av en likalydande bestämmelse i moderbolagslagen och behövs för olika arrangemang med anknytning till den praktiska verksamheten. Åtgärderna genomförs i enlighet med de anvisningar som Finlands Industriinvestering ger i form av ägarstyrning.

Med stöd av 2 mom. ska Industristöd Ab utöver vad som anges i 1 mom. producera tjänster för Finlands Industriinvestering Ab. För tjänster som tillhandahålls Finlands Industriinvestering Ab tar bolaget ut det pris som betraktas som marknadsmässigt. Industristöd Ab avses fortsätta som dotterbolag till Finlands Industriinvestering Ab och bevilja finansiering som inbegriper statligt stöd. Att den verksamhet som hänför sig till statligt stöd bryts ut och ombildas till ett eget dotterbolag är motiverat både ur grundlagssynvinkel och med hänsyn till EU:s regler om statligt stöd. Industristöd Ab:s verksamhet som hänför sig till statligt stöd utgör skötsel av offentlig förvaltningsuppgift enligt vad som avses i 124 § i Finlands grundlag. Ett moderbolag som drivs på marknadsvillkor får inte ingripa i eller styra sådan verksamhet i ett dotterbolag som utgör skötsel av offentlig förvaltningsuppgift. Samtidigt är det med hänsyn till synergifördelarna och effektiviteten lämpligt att säkerställa att dotterbolagets personal så långt möjligt är tillgänglig för moderbolagets verksamhet på ett flexibelt sätt. Detta är behövlig personalpolitik, i synnerhet med tanke på att de årliga investeringarna som inbegriper statligt stöd är så få till antalet. EU:s regler om statligt stöd förutsätter marknadsvillkor också i transaktioner mellan bolag som hör till samma koncern, som ett sätt att effektivt utesluta korssubventionering. På denna grund föreslås det att Industristöd Ab ska ta ut det pris som betraktas som marknadsmässigt för de tjänster som bolaget producerar för Finlands Industriinvestering Ab.

Till exempel i Europeiska kommissionens beslut SA.36061 avseende bildandet av specialfinansieringskoncernen British Business Bank i Förenade kungariket, ansåg kommissionen att ett arrangemang där kostnaderna för verksamheter som är gemensamma för de olika bolagen fördelas mellan dem i proportion till användningen av personalresurser är lämpligt (punkt 2.1.4 i beslutet). Ett motsvarande arrangemang är lämpligt för Industristöd Ab, så att Finlands Industriinvestering Ab betalar en andel av kostnaderna för arbetstagarresursen i proportion till dess användning av resursen. Med andra ord delar bolagen på kostnaderna för de personalresurser som använts för att producera tjänsterna i proportion till användningen. Ett marknadsmässigt pris är då att betala den proportionella andel av kostnaderna för arbetstagarresursen som motsvarar användningen.

3 §. Ägarstyrning. Enligt föreslagna 1 mom. ägs bolaget i sin helhet av Finlands Industriinvestering Ab och hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Finlands Industriinvestering-koncernen hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Enligt förslaget ansvarar Finlands Industriinvestering Ab för ägarstyrningen av Industristöd Ab och kan ge bolaget uppdrag som är förenliga med bolagets syfte.

Enligt föreslagna 2 *mom.* ansvarar arbets- och näringsministeriet för styrningen av bolaget i fråga om i 4 § 2–4 *mom.* och 5–7 § avsedda offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till beviljande och återkrav av statligt stöd samt sökande av ändring.

När skrivningen i regeringsprogrammet har genomförts äger Finlands Industriinvestering Ab Industristöd Ab:s aktiestock och utövar på basis av aktieinnehavet bestämmande inflytande i sitt dotterbolag. Att i lag ge en myndighet ansvaret för styrningen av funktioner som omfattas av en offentlig förvaltningsuppgift är nödvändigt för att det inte ska uppstå en situation där ett moderbolag på grundval av bestämmande inflytande enligt aktiebolagsrätten kan styra och meddela sitt dotterbolag bestämmelser om hur det ska sköta sina offentliga förvaltningsuppgifter, trots att moderbolaget inte omfattas av de allmänna förvaltningslagarna. Med hänsyn till detta föreslås det en uttrycklig bestämmelse i vilken arbets- och näringsministeriet ges ansvaret för styrningen av Industristöd Ab. Genom detta säkerställs det också att en aktieägare inte kan fatta t.ex. ett sådant aktieägarbeslut som avses i 5 kap. 1 § 2 *mom.* och 2 § 2 *mom.* i aktiebolagslagen i ett ärende som gäller fullgörande av Industristöd Ab:s offentliga förvaltningsuppgift. Med hänsyn till grundlagens krav måste alltså Industristöd Ab ges tillräckligt stor självständighet i förhållande till moderbolaget när det sköter offentliga förvaltningsuppgifter. I annat fall kunde också moderbolagets ägarstyrning anses utgöra en offentlig förvaltningsuppgift, eftersom det genom ägarstyrning kan påverka skötseln av dotterbolagets offentliga förvaltningsuppgifter både formellt och materiellt.

Med stöd av 3 *mom.* kan arbets- och näringsministeriet ge bolaget uppdrag. Uppdragen kan gälla i 2, 4 § 2–4 *mom.* och 5–7 § avsedda uppgifter som anknyter till beviljande och återkrav av statligt stöd samt sökande av ändring.

Eftersom arbets- och näringsministeriets styrning av Industristöd Ab inte grundar sig på aktieinnehav och därmed inte omfattas av lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007) enligt tillämpningsområdet så som det anges i 1 § i den lagen, är det nödvändigt att foga en bestämmelse till lagförslaget som ger arbets- och näringsministeriet, som har styrningsansvar över den verksamhet som hänför sig till statligt stöd, behörighet att ge bolaget anvisningar avseende skötseln av dess offentliga förvaltningsuppgift. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan arbets- och näringsministeriet i egenskap av ägare med styrningsansvar ge Industristöd Ab anvisningar som bolaget bör följa när det gäller den offentliga förvaltningsuppgiften att bevilja statligt stöd, utöva tillsyn över det statliga stödet och sköta stödåtgärder som hänför sig till beslut om avbrytande av utbetalning eller återkrav. Finlands Industriinvestering Ab äger Industristöd Ab:s aktiestock. Därför föreslås det att arbets- och näringsministeriets behörighet att meddela anvisningar begränsas till den offentliga förvaltningsuppgift som hänför sig till statligt stöd.

Enligt föreslagna 4 *mom.* får högst en tredjedel av bolagets styrelse bestå av Finlands Industriinvestering Ab:s verkställande direktör, styrelseledamöter eller arbetstagare. Bolagets styrelse ska ha en tillräcklig tjänstemannarepresentation, minst en tredjedel av bolagets styrelse, så att bolagets administration och skötseln av bolagets uppgifter i sin helhet är ordnade på behörigt sätt för skötseln av uppgifterna enligt lagförslaget. Syftet är att säkerställa en tillräcklig sakkunskap om statligt stöd i styrelsen.

Den föreslagna bestämmelsen om att begränsa Finlands Industriinvestering Ab:s roll i bolagets styrelse bidrar till att säkerställa att Industristöd Ab är tillräckligt självständigt i förhållande till moderbolaget. Arrangemanget innebär att Finlands Industriinvestering Ab:s representanter i styrelsen inte kan bilda majoritet i bolagets beslutsprocesser. Genom bestämmelsen åläggs moderbolaget att utöva sin behörighet att välja styrelseledamöter så att minst två tredjedelar av styrelseledamöterna är självständiga från moderbolaget, dvs. inte är ledamöter i moderbolagets

styrelse och inte hör till bolagets verkställande ledning eller arbetstagare. Genom en tillräcklig myndighetsrepresentation i Industristöd Ab:s styrelse i form av arbets- och näringsministeriets tjänstemän och genom de förslag som avser 3 § 2 och 3 mom. säkerställs det att bolagets uppgifter som hänför sig till statligt stöd lyder under myndighetsstyrning. Genom bestämmelsen säkerställs dessutom myndighetsrepresentationen i bolagets styrelse. Enligt bestämmelsen kan inte arbets- och näringsministeriet välja styrelseledamöter på basis av innehav, utan det är Finlands Industriinvestering Ab som avses ha den rätten.

4 §. Ekonomiska verksamhetsprinciper och beviljande av statligt stöd. Enligt 1 mom. drivs bolaget utan vinstsyfte. Bolaget föreslås kunna göra investeringar i eller bevilja finansiering till objekt som bedöms ha förutsättningar att driva en lönsam affärsverksamhet.

Paragrafens 1 mom. beaktar att bolaget framöver avses syssla enbart med investerings- och finansieringsverksamhet som inbegriper statligt stöd. Med hänsyn till att statsstödsverksamhet i regel är mer riskfylld och mindre lönsam än verksamhet på marknadsvillkor är det inte lämpligt att ett bolag av detta slag ska ha ett lagstadgat syfte att ge aktieägarna vinst enligt 1 kap. 5 § i aktiebolagslagen. Därmed förväntas inte heller alla investeringar som bolaget gör vara ekonomiskt lönsamma. Bolaget avses operera i situationer där man identifierat marknadsmisslyckanden på vilka finansiering som inbegriper statligt stöd kan ha en positiv inverkan i den mening som avses i bestämmelserna om statligt stöd. Det är fråga om situationer där det finns ett konstaterat industripolitiskt intresse för ett statligt bolag med specialuppgifter att agera.

För att undvika korssubventionering mellan moder- och dotterbolag, vilket förbjuds av EU:s regler om statligt stöd, föreslås det att moderbolagets bolagsordning ska innehålla en bestämmelse om att dotterbolaget inte ska återföra kapital eller eventuell avkastning på investeringar eller överföra vederlagsfria finansieringsbelopp av något annat slag till moderbolaget. Kapital som återvänder i form av avkastning på investeringar (inkl. intäkter) ska användas för nya finansieringsbeslut som följer EU:s bestämmelser om statligt stöd. Enligt samma princip är det också förbjudet att betala vinstutdelning till moderbolaget. Eventuella kapitalåterbetalningar görs direkt till statsbudgeten.

Även om bolaget bedriver endast sådan investerings- och finansieringsverksamhet som inbegriper statligt stöd, förutsätts det att bolaget investerar i bolag som bedöms ha förutsättningar för lönsam affärsverksamhet. I investerings- och finansieringsverksamhet ingår risk, och trots noggrann förhandsbedömning leder inte alla investeringar till ett positivt resultat för bolaget. I fråga om aktsamhetsplikt och ansvar med avseende på bolagets förvaltning tillämpas därför aktiebolagslagen (624/2006). Utgångspunkten är att bolaget endast investerar i företag som utifrån ekonomiska förhandsbedömningar har förutsättningar att bedriva en lönsam affärsverksamhet. Bolaget kan inte helt och hållet avstå från avkastningen av ett enskilt investerings- och finansieringsbeslut, men det får begära mindre avkastning än privata investerare. Exempelvis kan bolaget begära att grunden för bestämmande av avkastningen på bolagets investering eller tidpunkten för utbetalning av avkastningen är en annan än motsvarande villkor för privata investerare. Bolaget får inte bevilja helt vederlagsfri finansiering i form av bidrag, utan instrumenten består av finansiella produkter i form av eget och främmande kapital i vilka stödet är en av beståndsdelarna, t.ex. en lägre ränta än vad som bestäms på marknadsvillkor. Stöd i form av bidrag är bättre lämpade att beviljas direkt av en myndighet. Elementet av statligt stöd i bolagets investeringar ska bestå av en risk- eller avkastningsnivå som avviker från marknadsvillkoren på det sätt som föreskrivs i 4 § 2 mom.

Enligt 2 mom. beviljar bolaget genom eget beslut i lagförslaget avsedd finansiering som inbegriper statligt stöd. Inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd

föreslås det att bolaget i sin investeringsverksamhet och övriga finansieringsverksamhet ska få ta större risker eller nöja sig med mindre avkastning än vad privata investerare är eller skulle vara beredda att godkänna i motsvarande situation. Bolaget kan enligt förslaget bevilja statligt stöd både som enskilt stöd och genom en statlig stödordning som införts genom beslut av bolaget.

Enligt propositionen beviljar bolaget i lagförslaget avsedd finansiering som inbegriper statligt stöd. Genom den föreslagna ändringen slopas möjligheten för bolaget att välja om det beviljar finansiering på marknadsvillkor eller finansiering som inbegriper statligt stöd. I det fortsatta ska all finansieringsverksamhet på marknadsvillkor inom Finlands Industriinvestering-koncernen skötas av Finlands Industriinvestering Ab. På motsvarande sätt föreslås det att koncernens statsstödsverksamhet koncentreras hos Industristöd Ab, som är helägt dotterbolag till Finlands Industriinvestering Ab.

Enligt föreslagna 3 mom. kan arbets- och näringsministeriet efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott besluta att ge bolaget också sådana enskilda industri- eller näringspolitiska uppdrag som gäller investeringar i form av eget eller främmande kapital som inbegriper statligt stöd, i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag.

Det föreslagna momentet motsvarar nuvarande 2 § 2 mom. i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013). Vid beredningen har det bedömts vara lämpligt att statens urval av metoder fortsättningsvis ska omfatta ett statligt stödinstrument, som föreslås grunda sig på ovannämnda bestämmelse, avsett för situationer som är industri- eller näringspolitiskt exceptionella. Det föreslås dock att ordalydelsen preciseras så att de investeringar som avses i momentet och som inbegriper statligt stöd kan vara antingen i form av eget eller främmande kapital och inte endast i form av eget kapital. Tillägget bedöms förbättra statsstödsinstrumentets användbarhet i de olika tillämpningssituationer som kan uppkomma.

Enligt den nya statsstödsuppgiften ska bolaget under ovannämnda förutsättningar och när lagens övriga krav uppfylls kunna göra direkta kapitalinvesteringar i närings- eller industripolitiskt betydelsefulla situationer där det är fråga om livskraften hos en företagsgrupp eller sektor som är större än ett enskilt företag. Åtgärderna kan vara avsedda att utveckla sådan kompetens eller teknik eller därpå baserad affärsverksamhet som är strategiskt viktiga för en viss sektor, eller bidra till att de stannar kvar i Finland. Det kan även handla om åtgärder avsedda att trygga livskraften för ett kluster eller en sektor, teknikprojekt med särskilt betydande genomslag, genomförande i Finland av utländska placeringar med särskilt betydande genomslag eller andra motsvarande projekt. Dessutom kan sådana projekt och bedömningar vara förenade med försvarspolitiska aspekter eller aspekter som hänför sig till försörjningsberedskapen. Ovan finns en exempelförteckning över närings- och industripolitiska intressen, men i sista hand ska det bedömas från fall till fall om ett sådant intresse föreligger. Intresset kan också omfattande riskfyllda investeringar i anläggningar för ren omställning.

Projekten är i regel mycket exceptionella. Således är det inte fråga om något nytt standardfinansieringsinstrument, och det kommer inte nödvändigtvis att förekomma fall ens varje år. Placeringar som görs på särskilda närings- eller industripolitiska grunder riktas huvudsakligen till sektorer som genomgår eller förutses genomgå en omfattande strukturuomvandling, men som tillfälligt har drabbats av betydande utomstående faktorer. Avsikten med sådana placeringar är uttryckligen att främja den finländska industrins livskraft och förnyelse. Det är således uppenbart att det inte på förhand är möjligt att på ett heltäckande sätt identifiera sådana sällsynta situationer där starka industripolitiska samt eventuella försörjningsberedskaps- eller försvarspolitiska aspekter talar för en placering eller ett

aktieförvärv. I sista hand görs bedömningen i statsrådets finanspolitiska ministerutskott på framställning av arbets- och näringsministeriet.

Enligt 4 mom. kan sådan finansiering eller sådana investeringar som avses i 2 och 3 mom. genomföras först efter att Europeiska kommissionen har godkänt beslutet om statligt stöd, om Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd förutsätter detta. Genom den föreslagna bestämmelsen utökas paragrafen för tydlighetens skull med kravet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan *FEUF*). Enligt den bestämmelsen ska Europeiska kommissionen underrättas om planer på att vidta eller ändra stödåtgärder i så god tid att den kan yttra sig. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra den föreslagna åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

5 §. Beslut om återkrav. Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande och återkrav av statligt stöd beviljat av Industristöd Ab.

Enligt föreslagna 2 mom. ska Industristöd Ab göra en anmälan till arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Industristöd Ab och det bolag som förvaltar dess mottagarfond ska genom sin verksamhet bidra till verkställigheten av beslut om avbrytande av stöd och beslut om återkrav av stöd.

Enligt 3 mom. ska ett beslut om avbrytande eller återkrav fattas, om det statliga stöd som beviljats av Industristöd Ab inte har visats vara förenligt med den inre marknaden.

I föreslagna 4 mom. föreskrivs att om det statliga stöd som ingår i en investering gjord av Industristöd Ab grundar sig på något annat än kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (*gruppundantagsförordningen*) eller på ett enskilt stöd som godkänts av Europeiska kommissionen, ska beslut om avbrytande eller återkrav fattas om stödtagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001).

6 §. Ändringssökande. Enligt förslaget får omprövning begäras av ett beslut som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av den föreslagna lagen. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

7 §. Återkrav och dröjsmålsränta. Paragrafens 3 mom. ändras. Om ett belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som arbets- och näringsministeriet bestämt, ska det enligt förslaget betalas en årlig dröjsmålsränta på beloppet enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

8 §. Ansvar. Bolagets verkställande direktör, styrelseledamöter och personal omfattas enligt förslaget av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de behandlar åtgärder som avses i 4 § 2–4 mom. samt 5–7 §. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

9 §. Ikraftträdande. Enligt förslaget träder lagen i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet. På grund av företagsomstruktureringens komplexitet, de tidsfrister som ska iakttas, eventuella dröjsmål och behandlingen i Europeiska kommissionen föreslås det ingen viss tidpunkt för lagens ikraftträdande. Propositionens är av sådan natur att det är svårt att förutse någon sådan tidpunkt. Lagen föreslås därför träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms

genom förordning av statsrådet när det råder säkerhet om saken. Målet är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt utan obefogat dröjsmål.

Genom denna lag upphävs enligt förslaget lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab (173/2023), lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013) och 1 § 4 mom. i lagen om Innovationsfinansieringsverket Business Finland och aktiebolaget Business Finland (1146/2017).

7.2 Lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab

1 §. Bolagets syfte och uppgifter. Till paragrafen fogas enligt förslaget en *rubrik*. Paragrafen föreslås bli ändrad i överensstämmelse med de föresatser i regeringsprogrammet som gäller en mer omfattande industripolitisk uppgift för Finlands Industriinvestering Ab.

Enligt föreslagna *1 mom.* är Finlands Industriinvestering Ab ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska investeringar. Bolagets syfte är att främja särskilt finländska små och medelstora företags tillväxt och förnya den finländska industrin och näringsstrukturen. Verksamheten har dessutom som syfte att påskynda investeringar inom ny teknik och investeringar som bidrar till övergången till en miljökonsammare, hållbar näringsverksamhet i Finland, samt att utveckla riskkapitalmarknaden och åtgärda brister i utbudet av finansiering för företag.

De föreslagna ändringarna i *1 mom.* medför att Finlands Industriinvestering Ab i enlighet med regeringsprogrammet ges en mer omfattande industripolitisk uppgift som gäller ekonomisk tillväxt, förnyelse och främjande av investeringar. Den industripolitiska uppgiften avser inte bara enskilda specialuppdrag av statsrådet, utan är också i övrigt central i koncernens normala fond- och direktinvesteringsverksamhet, tillsammans med uppgiften att utveckla riskkapitalmarknaden. Genom ändringarna beaktas bland annat föresatsen i regeringsprogrammet att få fart på investeringar som hänför sig till möjligheterna med ny teknik och den rena omställningen. En förnyelse av den finländska industrin och näringsstrukturen kan bl.a. vara inriktad på uppskalning av innovationer till industriell skala. Syftet att påskynda investeringar som hänför sig till övergången till en miljökonsammare, hållbar näringsverksamhet avser enligt propositionen investeringar inom den rena omställningen. Det kan vara fråga om lösningar som minskar koldioxidfotavtrycket eller ökar koldioxidhandavtrycket samt innovativa lösningar som syftar till att minska växthusgasutsläppen, öka kolsänkorna och effektivisera användningen av naturresurser. Kärnfokus i koncernens industripolitiska uppgift kan således ligga på t.ex. värdekedjor och kompetenskluster, nationella strategier och prioriteringar samt specialuppdrag i stor skala givna av statsrådet.

Bestämmelsen i *1 § 2 mom.* i den gällande lagen ("Bolagets kapitalinvesteringsverksamhet ska inriktas på att korrigera brister som förekommer i utbudet av finansiering inom kapitalinvesteringsbranschen") tas in i föreslagna nya *1 mom.* i omarbetad lydelse. Den nya lydelsen ger avhjälpandet av brister i utbudet av finansiering till företag större vidd jämfört med den gällande bestämmelsen i *1 § 2 mom.*

Enligt föreslagna nya *2 mom.* ska bolaget för att uppnå det syfte som anges i *1 mom.* bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mezzaninfinansiering, inrätta samt investera i fonder, delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument samt köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom. De föreslagna ändringarna medför att Finlands Industriinvestering Ab kommer att ha tillgång till ett större urval av investerings- och finansieringsinstrument. Genom ändringen beaktas den

skrivning i regeringsprogrammet enligt vilken beredningen ska omfatta en bedömning av både de marknadsmässiga och de statsstödsbaserade instrumenten i det nya bolagets urval av stöd- och finansieringsinstrument, så att industripolitikens genomslag säkerställs. Genom ändringen ges Finlands Industriinvestering Ab ett brett urval av möjliga investerings- och finansieringsinstrument för att uppnå det syfte som anges i 1 mom. Ett bredare urval av instrument ger större möjligheter både till samarbete med andra offentliga specialfinansiärer och till att agera hävstång för privat finansiering i investeringsprojekt.

Med stöd av föreslagna 2 mom. 1 punkten kan bolaget bevilja finansiering i form av både eget och främmande kapital. Bolagets direktinvesteringar avses dock i första hand vara investeringar i form av eget kapital. Eventuella investeringar i form av främmande kapital utgör undantag till huvudregeln och bör motiveras separat. Det kan t.ex. vara fråga om kapitallån eller juniorlån som hänför sig till övergången till miljöskonsammare, hållbar näringsverksamhet. Den nya koncernens bredare urval av instrument påverkar dock inte de övriga statliga specialfinansieringsinstitutens uppgiftsområde eller finansieringsbeslut. När det är fråga om finansiering i form av främmande kapital ska man alltid noggrant bedöma andra möjligheter, bl.a. huruvida Finnvera kan finansiera projektet.

Med stöd av föreslagna 2 mom. 2 punkten ska bolaget för att uppnå det syfte som anges i 1 mom. inrätta samt investera i fonder. Utöver Finlands Industriinvestering Ab:s etablerade fondplaceringsverksamhet avses denna uppgift omfatta även att främja affärsverksamhet i startfasen genom att inrätta nya fonder samt göra fondplaceringar i form av eget kapital och främmande kapital. Därmed övergår nuvarande Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet inom marknadsmässig finansiering av företag i startfasen till moderbolaget Finlands Industriinvestering Ab. Business Finland Venture Capital Ab:s fondplaceringar som inbegriper statligt stöd avses övergå till att göras av dotterbolaget Industristöd Ab, om vilket en egen lag föreslås bli stiftad. Denna nya lag föreslås dock i stor utsträckning motsvara den gällande lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital (967/2013).

Enligt föreslagna 2 mom. 3 punkten ska bolaget delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument. Det är fråga om ett marknadsmässigt deltagande i finansieringsinstrumenten, med syftet att unionens finansiering ska allokeras till förmån för Finland eller finländska aktörer. Deltagandet i Europeiska unionens finansieringsinstrument omfattar också att tillhandahålla finansieringsinstrumenten motfinansiering på marknadsvillkor. I begreppet Europeiska unionens finansieringsinstrument ingår också finansiering som tillhandahålls eller förmedlas av Europeiska investeringsbanksgruppen. Genom ändringen beaktas skrivningen i regeringsprogrammet om att bolaget också har till uppgift att för sin del säkerställa att Finland drar nytta av Europeiska unionens finansiering. Enligt EU:s regler om statligt stöd kan alla investeringar som bolaget gör och den finansiering som bolaget beviljar klassificeras som marknadsmässiga. Business Finland Venture Capital Ab avses enligt propositionen fortsätta under nytt namn (Industristöd Ab) som helägt dotterbolag till Finlands Industriinvestering Ab och med uppgift att göra sådana investeringar och bevilja sådan finansiering som inbegriper statligt stöd. Om lagarna träder i kraft svarar Finlands Industriinvestering Ab för koncernens industripolitiska investeringar och finansiering på marknadsvillkor, medan dotterbolaget Industristöd Ab svarar för koncernens industripolitiska investeringar och finansiering som inbegriper statligt stöd, inklusive deltagande som inbegriper statligt stöd i Europeiska unionens finansieringsinstrument.

Enligt föreslagna 2 mom. 4 punkten kan bolaget köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom. Bestämmelsen underlättar olika rutinmässiga arrangemang som behövs i bolagets praktiska verksamhet. Verksamheten ska följa de anvisningar som arbets- och näringsministeriet ger via ägarstyrning.

Med stöd av föreslagna nya 3 mom. kan bolaget för att fullfölja sitt syfte äga andra bolag med statliga specialuppgifter som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet. Förslaget medför att bolaget ansvarar för ägarstyrningen av dessa bolag med undantag för investeringar som inbegriper statligt stöd. De offentliga förvaltningsuppgifter som bolagen har i samband med sådana investeringar omfattas av arbets- och näringsministeriets styrningsansvar. Genom momentet möjliggörs den föreslagna omstruktureringen där det nuvarande bolaget Business Finland Venture Capital Ab övergår till att vara ett helägt dotterbolag till Finlands Industriinvestering Ab med ansvar för all sådan investerings- och finansieringsverksamhet i koncernen som inbegriper statligt stöd. Det föreslås att arbets- och näringsministeriet enligt lag ska ansvara för styrningen av dotterbolagets offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till beviljande och tillsyn över statligt stöd. Enligt förslaget är det fortsättningsvis en myndighet, arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för styrningen av de offentliga förvaltningsuppgifterna, medan Finlands Industriinvestering Ab på basis av sitt aktieinnehav ansvarar för all annan ägarstyrning av dotterbolaget. Genom detta undviks en företagsstruktur där ett bolag (Industristöd Ab) som sköter offentliga förvaltningsuppgifter, och därmed omfattas av de allmänna förvaltningslagarna och bestämmelserna om tjänsteansvar, lyder under styrning utövad av ett moderbolag som inte omfattas av nämnda regler. Ett sådant upplägg är inte önskvärt, eftersom moderbolaget via ägarstyrningen i så fall skulle kunna påverka t.ex. fastställandet av vem som kan få statligt stöd och fördelningen av stödmedel, varvid också moderbolagets ägarstyrning skulle kunna anses utgöra en offentlig förvaltningsuppgift. För att undanröja ett eventuellt grundlagsproblem föreslås det att arbets- och näringsministeriet ska ansvara för styrningen av dotterbolagets statsstödsverksamhet.

Bestämmelsen i gällande 1 § 3 mom. föreslås bli 4 mom.

2 §. Marknadsvillkor. Till paragrafen fogas enligt förslaget en rubrik. Enligt föreslagna nya 2 § 1 mom. ska bolaget drivas marknadsmässigt. Kravet på marknadsmässighet uppfylls bäst när investeringar görs tillsammans med en privat investerare på samma villkor. Saminvesteringar tillsammans med privata investerare avses vara en grundregel för verksamheten i både fondplaceringar och direktinvesteringar. Om en investering i en exceptionell situation görs utan en privat utomstående medinvestor, ska det läggas särskild fokus på att investeringen prissätts i överensstämmelse med rådande marknadsvillkor. Principen om marknadsvillkor omfattar i princip också industripolitiska specialuppdrag givna av statsrådet och förordade av finanspolitiska ministerutskottet.

Marknadsmässigheten ska påvisas dokumenterat på förhand, innan varje transaktion genomförs. I praktiken innebär detta att bolaget i sin investerings- och finansieringsverksamhet ska iaktta den marknadsekonomiska investerarprincipen enligt Europeiska unionens regler om statligt stöd. Enligt den marknadsekonomiska investerarprincipen ger inte ekonomiska transaktioner som genomförs av offentliga företag deras motparter någon fördel och utgör därför inte stöd, om de genomförs enligt normala marknadsvillkor. Kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (2016/C 262/01, *Europeiska unionens officiella tidning* C 262, 19.7.2016, s. 1–50) innehåller ett s.k. test, en serie kriterier för att fastställa om marknadsekonomiska villkor, nedan *marknadsekonomiska investerarprincipen*, uppfylls. En allmän metod att uppfylla kriterierna för marknadsekonomiska villkor är att transaktionen utförs på lika villkor (*pari passu*) med privata aktörer. Huruvida en transaktion har utförts på marknadsmässiga villkor kan dock också påvisas t.ex. på grundval av en jämförande analys eller andra bedömningsmetoder. De olika varianterna av testet för att fastställa huruvida marknadsekonomiska investerarprincipen uppfylls har följts har alla samma syfte, nämligen att visa att en privat aktör av jämförbar storlek som bedriver verksamhet under normala förhållanden i en marknadsekonomi skulle ha utfört den aktuella transaktionen under samma omständigheter. Om

en medlemsstat gör gällande att den agerat som en marknadsekonomisk aktör måste den, om det råder tvivel, lägga fram bevis som visar att beslutet att genomföra transaktionen fattades på grundval av ekonomiska bedömningar som är jämförbara med de som en rationell marknadsekonomisk aktör (med liknande egenskaper som det berörda offentliga organet) under liknande förhållanden skulle ha utfört för att fastställa transaktionens lönsamhet eller ekonomiska fördelar. Rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (kodifiering) (*Europeiska unionens officiella tidning* 248, 24.9.2015, s. 9) gäller förfaranden för statligt stöd. Enligt artikel 17.1 ska en preskriptionstid på tio år gälla för kommissionens befogenheter att återkräva stöd. Enligt artikel 17.2 ska preskriptionstiden börja den dag då det olagliga stödet beviljas mottagaren antingen som individuellt stöd eller på grundval av en stödordning. När det är fråga om en stödordning, löper preskriptionstiden inte från datumet för antagandet av dess rättsliga grund utan från den tidpunkt då det individuella stödet beviljades enligt ordningen. Av detta följer att den avsedda nya koncernen för varje genomförd transaktion bör bevara förhandsuppgifter och på förhand gjorda beräkningar som visar att marknadsekonomiska investeringsprincipen uppfylls, i minst tio år räknat från den tidpunkt då transaktionen genomfördes.

Bolaget eftersträvar dessutom avkastning på sina investeringar. Investeringarna inbegriper en plan för hur bolaget senare lösgör sig från dem, en faktor som bidrar till deras karaktär av verksamhet på marknadsmässiga villkor. Verksamheten ska enligt lagförslaget vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt.

Gällande 2 § 2 mom. föreslås inte ingå i nya 2 §. Enligt bestämmelsen kan den närings- och industripolitiska uppgiften i enskilda fall fullgöras genom att godkänna investeringsbeslut med större risk eller lägre avkastningsmål än vad som är normalt, vilket kan jämföras med statligt stöd enligt den nuvarande tolkningen av artikel 107.1 i FEUF. Dessutom har bolaget än så länge inte fattat några investeringsbeslut med stöd av momentet i fråga. Syftet med momentet har varit att skilja åt bolagets normala kapitalinvestering i fonder och företag, vilken är inriktad på skalbar tillväxt, från eventuella enskilda direktinvesteringar med låg avkastning och hög risk. En hög risknivå har exempelvis syftat på en situation där bolaget gör en stor enskild investering som kan bedömas vara förenad med en exceptionellt hög risk som en privat investerare skulle ha svårt att acceptera.

Om det i framtiden uppkommer behov att bevilja finansiering i den gällande paragrafens anda, t.ex. genom separat uppdrag av statsrådet, kan Finlands Industriinvestering Ab fatta investeringsbeslut på marknadsvillkor och med stöd av ägarstyrningen i enlighet med de normala investeringsprinciperna, eller alternativt kan dotterbolaget Industristöd Ab göra det som en investering som inbegriper statligt stöd, i enlighet med förfarandena i EU:s regler om statligt stöd. Bestämmelser om förfarandena i fråga finns i 4 § 3 mom. i lagen om dotterbolaget.

Kapitalsituationen och kapitalbehovet i det nya investeringsbolag som bildas i enlighet med regeringsprogrammet och den lagstiftning som gäller bolaget bedöms som en helhet i syfte att skapa ett effektivt instrument med en tydlig uppgift och ett tydligt mål: att hjälpa företag växa snabbare. Bolagets nuvarande kapitalstruktur bygger i sin helhet på bolagets investeringsstillgångar och avkastningen på dem, på likvida medel samt på statlig ägarfinansiering i form av eget kapital. Som ett led i beredningen har man också bedömt Finlands Industriinvestering Ab:s möjligheter att skaffa främmande kapital för sin finansieringsverksamhet. I ett sådant alternativ skulle bolaget kunna öka sitt disponibla kapital till exempel med hjälp av masskuldebrevslån eller annan upplåning. Utsikterna för de kommande tre åren i fråga om ett eventuellt behov av främmande kapital blev bättre efter

ramförhandlingarna, vilka omfattade ett beslut om ytterligare kapitalisering av koncernen med 300 miljoner euro.

3 §. Ägare av aktiestocken. Till paragrafen fogas enligt förslaget en *rubrik*.

4 §. Administrativa bestämmelser. Till paragrafen fogas enligt förslaget en *rubrik*. Enligt förslaget ändras *2 mom.* så att bolaget på begäran av arbets- och näringsministeriet ska lämna ministeriet de upplysningar som behövs för styrning av och tillsyn över bolagets verksamhet eller verksamheten inom bolagets koncern. Enligt förslaget ska informationsskyldigheten utvidgas till att inte bara gälla Finlands Industriinvestering Ab utan hela Finlands Industriinvestering-koncernen. Koncernen omfattar Finlands Industriinvestering Ab och de bolag i vilka bolaget ensam eller tillsammans med andra bolag som hör till samma koncern har bestämmande inflytande.

5 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet får det enligt förslaget utfärdas närmare bestämmelser om de principer som ska följas i bolagets verksamhet i fråga om inriktningen av och målen för bolagets investeringsverksamhet samt hanteringen av investeringarna (*1 punkten*), bolagets riskhantering, tillvägagångssätt och rapportering (*2 punkten*) och övriga allmänna riktlinjer som hänför sig till bolagets verksamhet (*3 punkten*). De föreslagna punkterna motsvarar 3–5 punkten i den gällande lagen.

Lagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet. På grund av företagsomstruktureringens komplexitet, de tidsfrister som ska iakttas, eventuella dröjsmål och behandlingen i Europeiska kommissionen (förhandsanmälan enligt artikel 108.3 i FEUF) föreslås det ingen viss tidpunkt för lagens ikraftträdande. Propositionen är av sådan natur att det är svårt att förutse någon sådan tidpunkt. Lagen föreslås därför träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet när det råder säkerhet om saken. Målet är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt utan obefogat dröjsmål.

6 §. Till paragrafen fogas en *rubrik (Ikraftträdande)*.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Till 5 § i lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab, som innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, fogas enligt propositionen bestämmelser med stöd av vilka närmare bestämmelser om bolagets verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs särskilt i förordning av statsrådet. På grund av företagsomstruktureringens komplexitet, de tidsfrister som ska iakttas, eventuella dröjsmål och behandlingen i Europeiska kommissionen föreslås det ingen viss tidpunkt för lagens ikraftträdande. Propositionen är av sådan natur att det är svårt att förutse någon sådan tidpunkt. Lagen föreslås därför träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet när det råder säkerhet om saken. Målet är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt utan obefogat dröjsmål. Genom lagen om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab upphävs enligt förslaget lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab (173/2023), lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013) och 1 § 4 mom. i lagen om Innovationsfinansieringsverket Business Finland och aktiebolaget Business Finland (1146/2017).

10 Verkställighet och uppföljning

Beredningen av strategin för den nya koncernen Finlands Industriinvestering och av de företagsomstruktureringar som koncernen förutsätter har utförts av en projektmässig beredningsorganisation och av de bolag som deltar i omstruktureringen parallellt med beredningen av utkastet till proposition av regeringen. De privaträttsliga bolagsarrangemang som företagsomstruktureringen förutsätter kan genomföras efter att de lagar som nu föreslås har trätt i kraft. Genomförandet av omstruktureringarna bedöms fortsätta så att den nya koncernen kan inleda sin verksamhet under första halvåret 2025.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Anförtroende av en uppgift till ett aktiebolag

Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas i lag. Med individ avses också privaträttsliga sammanslutningar. Enligt grundlagens 124 § kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i sammanhanget i en relativt vid bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig till t.ex. verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner (RP 1/98 rd, s. 179). Begreppet offentlig förvaltningsuppgift har även behandlats i förarbetena till bl.a. förvaltningslagen, enligt vilka begreppet offentlig förvaltningsuppgift åsyftar verksamhet som sammanhänger med att något allmänt intresse tillgodoses, eller som på något annat sätt har sådana drag som är karakteristiska för ordnandet av offentlig service. Det är också viktigt att åliggandet grundar sig på ett offentligt uppdrag genom eller med stöd av lag. Offentliga förvaltningsuppgifter är ofta förbundna med rätten att utöva offentlig makt, dvs. att fatta förvaltningsbeslut, och de omfattar också berednings- och verkställighetsåtgärder som omedelbart tjänar avgörandet av ett ärende. Utövning av offentlig makt kan också omfatta påbud och förbud som meddelas enskilda (RP 72/2002 rd s. 53).

I propositionen föreslås det att Industristöd Ab ges den uppgift som Business Finland Venture Capital Ab har i nuläget och som hänför sig till industri- eller näringspolitiska investeringar som inbegriper statligt stöd. Det föreslås att uppgiften anförtros Industristöd Ab genom 4 § 2 mom. i lagförslaget om bolaget. I praktiken avses Industristöd Ab:s urval av statsstödsinstrument omfatta möjligheten att på uppdrag av en myndighet göra en investering som inbegriper statligt stöd. Syftet är att den uppgift som i lag (1003/2022) föreskrivits åt Business Finland Venture Capital Ab ska fortsätta ingå i de metoder som är tillgängliga för den föreslagna Finlands Industriinvestering-koncernen.

Den föreslagna nya lagen om Industristöd Ab omfattar också sådana offentliga förvaltningsuppgifter som för närvarande ingår i den gällande lagen om Business Finland Venture Capital. Enligt propositionen tas dessa in oförändrade i lagen om Industristöd Ab. De offentliga förvaltningsuppgifter som det nya bolaget avses ha hänför sig till beviljande av statligt stöd, sökande av ändring och tillsyn. Bolagets styrelseledamöter, verkställande direktör och personal omfattas av de allmänna förvaltningslagarna och av straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till statligt stöd. Den nya uppgift som föreslås för Industristöd Ab bygger på ett behov som konstaterats i olika praktiska sammanhang att ge staten ett bredare urval tillgängliga finansieringskanaler för kapitalinvesteringar i industri- eller näringspolitiskt syfte. Ett enskilt uppdrag förutsätter beslut av arbets- och

näringsministeriet, förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott och godkännande av EU.

Statliga bolag med specialuppgifter som för sin verksamhet använder statligt stöd ägs vanligtvis direkt av staten. Så är fallet t.ex. med Klimatfonden Ab, Business Finland Venture Capital Ab och Finnvera Abp. Den företagsstruktur som nu föreslås avviker från detta. Enligt propositionen avses staten äga Finlands Industriinvestering Ab, som i sin tur avses äga Industristöd Ab, som beviljar statligt stöd.

I den proposition av regeringen som utgjorde förarbetet till Finlands grundlag (RP 1/1998 rd) konstateras det i motiveringen till 124 § att grundlagsutskottet utgått från att principen om tjänstemannaförvaltning inte innebär något absolut hinder för att i en begränsad omfattning överföra offentlig makt och offentliga uppgifter på andra än myndigheter, såsom på statliga affärsverk och privaträttsliga sammanslutningar. Grundlagsutskottet har dock förutsatt att det utfärdas tillräckligt detaljerade bestämmelser om hur uppgifterna ska skötas och om det förfarande som ska tillämpas för att rättsskyddsaspekter ska beaktas och att de som sköter offentliga uppdrag omfattas av straffrättsligt tjänsteansvar. Grundlagens 124 § gäller enligt sin ordalydelse överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Av ordalydelsen framgår dock inga grunder för att offentliga förvaltningsuppgifter skulle få anförtros endast aktörer som i sin helhet ägs av staten, såsom aktiebolag. Det väsentliga är att bestämmelserna om de offentliga förvaltningsuppgifterna är tillräckligt detaljerade och beaktar rättsskyddsaspekterna och tillämpningen av straffrättsligt tjänsteansvar.

Finlands Industriinvestering Ab avses ansvara för ägarstyrningen av Industristöd Ab. Arbets- och näringsministeriet avses dock ansvara för styrningen av Industristöd Ab:s offentliga förvaltningsuppgifter baserade på 4 § 2–4 mom. och 5–7 § i lagen om Industristöd Ab, som hänför sig till beviljande av och tillsyn över statligt stöd. Dessutom föreslås ett nytt 3 § 3 mom. med stöd av vilket arbets- och näringsministeriet kan ge bolaget uppdrag. Dessa uppdrag kan gälla sådana uppgifter med anknytning till beviljande av och tillsyn över statligt stöd som avses i 2 §, 4 § 2–4 mom. och 5–7 §. Trots ändringarna i ägarstrukturen förblir således Industristöd Ab:s offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till statligt stöd under arbets- och näringsministeriets direkta myndighetsstyrning, och Finlands Industriinvestering Ab kommer inte att ha behörighet att påverka hur uppgifterna i fråga sköts eller vad de består av. Till 3 § föreslås även ett nytt 4 mom. bli fogat, med stöd av vilket bolagets styrelse ska ha en tillräckligt stor tjänstemannarepresentation för att säkerställa att bolagets administration och skötseln av bolagets uppgifter i sin helhet är ordnade på behörigt sätt för att bolaget ska kunna sköta de uppgifter det har enligt lagförslaget. Denna bestämmelse och förslagen i 3 § 2 och 3 mom. bidrar till att säkerställa att bolagets uppgifter som hänför sig till statligt stöd lyder under en tillräcklig myndighetskompetens och -tillsyn. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ska fortsättningsvis höra till arbets- och näringsministeriet.

De bestämmelser som föreslås bli intagna i lagen anses säkerställa att Industristöd Ab, trots att bolaget övergår från att vara i direkt statlig ägo till att ägas av ett bolag i direkt statlig ägo, står under en tillräckligt direkt myndighetsstyrning. Omstruktureringen medför att Finlands Industriinvestering Ab inte heller i fortsättningen kommer att anförtros några offentliga förvaltningsuppgifter, så bolagets verksamhet kommer inte att omfattas av de allmänna förvaltningslagarna eller av straffrättsligt tjänsteansvar.

Ett scenario där moderbolagets anställda deltar i beredningen av beslut vid dotterbolaget Industristöd Ab, som beviljar stöd, skulle skapa spänningar gentemot 124 § i grundlagen, så någon sådan verksamhet föreslås inte. Det att dotterbolagets anställda deltar i beredande arbete vid moderbolaget är däremot inte problematiskt i detta hänseende.

11.2 Ändamålsenlighet när det gäller överföringen av uppgifter

Förutsättningen för att offentliga förvaltningsuppgifter ska kunna överföras på andra än myndigheter är att detta är ändamålsenligt. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska uppmärksamhet fästas dels vid förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels vid enskilda personers och sammanslutningars behov (RP 1/1998 rd, s. 179/II, GrUU 8/2014 rd, s. 3/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3). Också arten av förvaltningsuppgifterna ska beaktas (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se t.ex. GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I). Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än t.ex. i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se också GrUU 8/2014 rd, s. 4/I). I sina bedömningar av om kravet på ändamålsenlighet uppfylls har grundlagsutskottet vägt in bl.a. den specialkompetens eller de resurser som behövs för uppgifterna (GrUU 29/2013 rd, GrUU 37/2010 rd), flexibiliteten i servicen (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II) och effektiviteten i verksamheten (GrUU 3/2009 rd, s. 4/II). Också det huruvida myndighetens personella resurser räcker till har haft betydelse (GrUU 23/2013 rd, s. 3, GrUU 6/2013 rd, s. 2/II). Grundlagsutskottet har i sin etablerade utlåtanpraxis betonat att kravet på ändamålsenlighet när det gäller överföringen av en offentlig förvaltningsuppgift är ett juridiskt villkor och att det måste bedömas från fall till fall om kravet uppfylls (GrUU 44/2016 rd, GrUU 16/2016 rd, GrUU 12/2014 rd). Huruvida kravet på ändamålsenlighet uppfylls måste bedömas från fall till fall varje gång en offentlig förvaltningsuppgift föreslås bli anförtrodd någon utanför myndighetsorganisationen (se t.ex. GrUU 44/2016 rd s. 5).

I propositionen utnyttjas Industristöd Ab:s sakkunskap och resurser när det gäller den nya uppgiften att ge industriella eller näringspolitiska uppdrag som inbegriper statligt stöd, men investeringsbesluten enligt den nya uppgiften fattas av arbets- och näringsministeriet efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott. En investering förutsätter också godkännande av Europeiska kommissionen.

Beskrivningen av offentlig förvaltningsuppgift i propositionen väckte diskussion under remissen. Enligt utrikesministeriets remissvar är det inte fråga om en offentlig förvaltningsuppgift utan om en finanspolitisk åtgärd när i propositionen avsedd finansiering beviljas, även om finansieringen inbegriper statligt stöd. Justitieministeriet ansåg i sitt remissvar att uppgiften i ett eller annat fall är förenad med ett offentligt intresse som talar för regleringen. För att åtgärda denna avsevärda juridiska osäkerhet anser arbets- och näringsministeriet att ett yttrande om propositionen bör begäras av grundlagsutskottet.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Bolagets syfte och uppgifter

Finlands Industriinvestering Ab är ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska investeringar. Bolagets syfte är att främja särskilt finländska små och medelstora företags tillväxt och förnya den finländska industrin och näringsstrukturen. Verksamheten har dessutom som syfte att påskynda investeringar som hänför sig till ny teknik och investeringar som bidrar till övergången till en miljöskonsammare, hållbar näringsverksamhet i Finland, samt att utveckla riskkapitalmarknaden och avhjälpa brister i utbudet av finansiering för företag.

2 §

Bolagets uppgifter

I det syfte som anges i 1 § har bolaget i uppgift att

- 1) bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mezzaninfinansiering,
- 2) inrätta samt investera i fonder,
- 3) bevilja borgen till enskilda som investerar i kapitalfonder,
- 4) delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument, och
- 5) köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom.

Utöver det som anges i 1 mom. har bolaget i uppgift att producera tjänster för Finlands Industriinvestering Ab. För tjänster som tillhandahålls Finlands Industriinvestering Ab tar bolaget ut det pris som betraktas som marknadsmässigt.

3 §

Bolagets ägarstyrning

Bolaget är helägt av Finlands Industriinvestering Ab och hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Finlands Industriinvestering Ab svarar för ägarstyrningen av bolaget och kan ge bolaget uppdrag som är förenliga med bolagets syfte.

Arbets- och näringsministeriet svarar för styrningen av bolaget i fråga om i 4 § 2–4 mom. och 5–7 § avsedda uppgifter som innebär utövning av offentlig makt och som hänför sig till beviljande av statligt stöd och tillsyn över stödet.

Arbets- och näringsministeriet kan ge bolaget uppdrag. Uppdragen kan gälla uppgifter som avses i 2 §, 4 § 2–4 mom. och 5–7 §.

Högst en tredjedel av bolagets styrelse får bestå av Finlands Industriinvestering Ab:s verkställande direktör, styrelseledamöter eller arbetstagare. Minst en tredjedel av bolagets styrelseledamöter ska vara tjänstemän.

4 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper och beviljande av statligt stöd

Bolaget drivs utan vinstsyfte. Bolaget kan göra investeringar i eller bevilja finansiering till företag som bedöms ha förutsättningar att driva en lönsam affärsverksamhet.

Bolaget beviljar genom eget beslut i denna lag avsedd finansiering som inbegriper statligt stöd. Bolaget får, inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd, i sin investeringsverksamhet och övriga finansieringsverksamhet ta större risker eller nöja sig med mindre avkastning än vad privata investerare är eller skulle vara beredda att godkänna i motsvarande situation. Bolaget kan bevilja statligt stöd både som enskilt stöd och genom en statlig stödordning som införts genom beslut av bolaget.

Arbets- och näringsministeriet kan efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott på särskilda grunder besluta att ge bolaget också sådana enskilda industri- eller näringspolitiska uppdrag som gäller investeringar i form av eget eller främmande kapital som inbegriper statligt stöd, i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag.

Finansiering eller investeringar som avses i 1 och 2 mom. kan genomföras först efter att Europeiska kommissionen har godkänt det beslut om statligt stöd som gäller finansieringen eller investeringen, om Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd förutsätter detta.

5 §

Beslut om återkrav

Arbets- och näringsministeriet fattar beslut om avbrytande och återkrav avseende statligt stöd som beviljats av bolaget.

Bolaget ska göra en anmälan till arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Bolaget och det bolag som förvaltar dess mottagarfond ska genom sin verksamhet bidra till verkställigheten av beslut om avbrytande av stöd och beslut om återkrav av stöd.

Beslut om avbrytande eller återkrav ska fattas om det statliga stöd som beviljats av bolaget inte har visats vara förenligt med den inre marknaden.

Om det statliga stöd som ingår i en investering gjord av bolaget grundar sig på något annat än kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (*gruppundantagsförordningen*) eller på ett enskilt stöd som godkänts av Europeiska kommissionen, ska beslut om avbrytande eller återkrav fattas om stödtagaren har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001).

6 §

Ändringssökande

Omprövning får begäras av ett beslut som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av denna lag. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

7 §

Återkrav och dröjsmålsränta

Om ett belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som arbets- och näringsministeriet bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

8 §

Ansvar

Bolagets verkställande direktör, styrelseledamöter och personal omfattas av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de behandlar åtgärder som avses i 4 § 2–4 mom. samt 5–7 §. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

9 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Genom denna lag upphävs

- 1) lagen om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab (173/2023),
 - 2) lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013), och
 - 3) 1 § 4 mom. i lagen om Innovationsfinansieringsverket Business Finland och aktiebolaget Business Finland (1146/2017).
-

2.

Lag

om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab (1352/1999) 1 och 2 §, 4 § 2 mom. samt 5 §, sådana de lyder, 1 och 2 § i lagarna 76/2007 och 1305/2013 samt 4 § 2 mom. och 5 § i lag 1305/2013, och

fogas till 3 § en ny rubrik, till 4 §, sådan den lyder i lag 1305/2013, en ny rubrik och till 6 § en ny rubrik som följer:

1 §

Bolagets syfte och uppgifter

Finlands Industriinvestering Ab är ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska investeringar. Bolagets syfte är att främja särskilt finländska små och medelstora företags tillväxt och förnya den finländska industrin och näringsstrukturen. Verksamheten har dessutom som syfte att påskynda investeringar som hänför sig till ny teknik och investeringar som bidrar till övergången till en miljöskonsammare, hållbar näringsverksamhet i Finland, samt att utveckla riskkapitalmarknaden och avhjälpa brister i utbudet av finansiering för företag.

I det syfte som anges i 1 mom. har bolaget i uppgift att

- 1) bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mezzaninfinansiering,
- 2) inrätta samt investera i fonder,
- 3) delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument,
- 4) köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom.

För att fullfölja sitt syfte kan bolaget äga andra statliga bolag med specialuppgifter som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet. Bolaget svarar för ägarstyrningen av dessa bolag med undantag för bolagens investeringar som inbegriper statligt stöd, i fråga om vilka arbets- och näringsministeriet svarar för styrningen av de offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till investeringarna.

Bolaget kan göra investeringar motsvarande de som avses i 1 mom. i utländska fonder och målföretag under förutsättning att deras verksamhet bidrar till en gynnsam ekonomisk utveckling i Finland.

2 §

Marknadsmässighet

Bolaget ska drivas marknadsmässig. Bolagets verksamhet ska vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt.

3 §

Ägare av aktiestocken

4 §

Administrativa bestämmelser

Bolaget ska på begäran ge arbets- och näringsministeriet de upplysningar som behövs för styrning av och tillsyn över bolagets eller koncernens verksamhet.

5 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om de principer som ska följas i bolagets verksamhet i fråga om

- 1) inriktningen av och målen för bolagets investeringsverksamhet samt hanteringen av investeringarna,
- 2) bolagets riskhantering, tillvägagångssätt och rapportering,
- 3) andra än i 1 och 2 punkten avsedda allmänna riktlinjer som hänför sig till bolagets verksamhet.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 5 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Näringsminister Wille Rydman

2.

Lag

om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab (1352/1999) 1 och 2 §, 4 § 2 mom. samt 5 §, sådana de lyder, 1 och 2 § i lagarna 76/2007 och 1305/2013 samt 4 § 2 mom. och 5 § i lag 1305/2013, och
fogas till 3 § en ny rubrik, till 4 §, sådan den lyder i lag 1305/2013, en ny rubrik och till 6 § en ny rubrik som följer:

Gällande lydelse

1 §

Finlands Industriinvestering Ab är ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska ägande och vars ändamål är att främja särskilt finska små och medelstora företags verksamhet samt på särskilda grunder den finska industrins strukturella förnyelse. För att fylla sitt ändamål gör bolaget investeringar i kapitalfonder samt gör direkta kapitalinvesteringar och förvärvar aktier i målföretag. Bolaget kan direkt göra kapitalinvesteringar eller förvärva aktier i målföretag i synnerhet i fråga om sådana företagsprojekt som kräver risktagning på lång sikt eller på industripolitiska grunder.

Bolagets kapitalinvesteringsverksamhet ska inriktas på att korrigera brister som förekommer i utbudet av finansiering inom kapitalinvesteringsbranschen.

Föreslagen lydelse

1 §

Bolagets syfte och uppgifter

Finlands Industriinvestering Ab är ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska investeringar. Bolagets syfte är att främja särskilt finländska små och medelstora företags tillväxt och förnya den finländska industrin och näringsstrukturen. Verksamheten har dessutom som syfte att påskynda investeringar som hänför sig till ny teknik och investeringar som bidrar till övergången till en miljökonsammare, hållbar näringsverksamhet i Finland, samt att utveckla riskkapitalmarknaden och avhjälpa brister i utbudet av finansiering för företag.

I det syfte som anges i 1 mom. har bolaget i uppgift att

1) bevilja finansiering i form av eget och främmande kapital samt mezzaninfinansiering,

2) inrätta samt investera i fonder,

3) delta i Europeiska unionens finansieringsinstrument,

4) köpa, sälja, äga och inneha aktier, bolagsandelar och motsvarande andelar samt värdepapper och fast egendom.

För att fullfölja sitt syfte kan bolaget äga andra statliga bolag med specialuppgifter som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet. Bolaget svarar för ägarstyrningen av dessa

Gällande lydelse

Bolaget kan göra motsvarande investeringar i utländska fonder och målföretag förutsatt att deras verksamhet främjar den ekonomiska utvecklingen i Finland.

2 §

Bolagets verksamhet skall vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt.

För att bolaget ska kunna uppfylla sin närings- och industripolitiska uppgift kan i samband med enskilda investeringsbeslut en större risk eller ett lägre avkastningsmål än normalt godkännas.

3 §

4 §

Bolaget ska på begäran ge arbets- och näringsministeriet upplysningar som behövs med tanke på styrningen av och tillsynen över bolagets verksamhet.

5 §

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om de

Föreslagen lydelse

bolag med undantag för bolagens investeringar som inbegriper statligt stöd, i fråga om vilka arbets- och näringsministeriet svarar för styrningen av de offentliga förvaltningsuppgifter som hänförs till investeringarna.

Bolaget kan göra investeringar motsvarande de som avses i 1 mom. i utländska fonder och målföretag under förutsättning att deras verksamhet bidrar till en gynnsam ekonomisk utveckling i Finland.

2 §

Marknadsmässighet

Bolaget ska drivas marknadsmässigt. Bolagets verksamhet ska vara företagsekonomiskt lönsam på lång sikt.

3 §

Ägare av aktiestocken

4 §

Administrativa bestämmelser

Bolaget ska på begäran ge arbets- och näringsministeriet *de* upplysningar som behövs *för styrning av och tillsyn* över bolagets verksamhet *eller verksamheten inom bolagets koncern.*

5 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet får det

Gällande lydelse

principer som ska följas i bolagets verksamhet i fråga om

1) bestämmande av de i 1 § 1 mom. avsedda företagsprojekt som kräver risktagning på lång sikt och av de industripolitiska grunderna,

2) en i 2 § 2 mom. avsedd större risk eller ett lägre avkastningsmål än normalt som godkänns i samband med enskilda investeringsbeslut,

3) inriktningen av och målen för bolagets investeringsverksamhet samt hanteringen av investeringarna,

4) bolagets riskhantering, tillvägagångssätt samt bolagets rapportering,

5) andra allmänna riktlinjer som hänför sig till bolagets verksamhet.

6 §

Föreslagen lydelse

utfärdas närmare bestämmelser om de principer som ska följas i bolagets verksamhet i fråga om

1) inriktningen av och målen för bolagets investeringsverksamhet samt hanteringen av investeringarna,

2) bolagets riskhantering, tillvägagångssätt och rapportering,

3) andra än i 1 och 2 punkten avsedda allmänna riktlinjer som hänför sig till bolagets verksamhet.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.